

parari possint. *Folia* ex collicolorum verticibus prolixa emittit, Cepæ vulgaris formâ, colore, ac magnitudine simulantia, concava, aut materiâ levi, spongiosâ, ut & spumâ quâdam glutinosi saporis, farcta; hæc folia tenues veluti glauci coloris halitus suffundunt, qui lævissimo tactu deflorantur: horum primùm emergentia, inferiore parte incumbunt terræ, superiore autem eâ se erigunt figurâ, ut cornua penè tauri repræsentent. *Caulē* (ut ferunt) impellit rotundum, foliis minoribus vestitum junceis, & floribus svaverubentibus cacumen onerantibus densissimè spicatum: hi, Gladioli Æthiopici Cornuto, dimidiò breviores, nec eo modo incurvati, in medio stamina apicibus luteis donata, complectentes, è calyculo binorum foliorum membranaceo Cannæ Indicæ, progenerantur. Figura partim juxta imaginem ab ILLUSTRIS: DN: à BEVERNINGK, transmisam, partim juxta plantam in horto meo ante annos septem vel octo virentem, partim deniq; juxta siccatum ramum floribus onustum, confecta. An Radix tuberosa Promontorii Bonæ Spei collo eximiè crasso, Swertii?

BULBUS OBLONGUS
ÆTHIOPICUS, FOLIIS
GUTTATIS ET CILII
INSTAR PILOSIS.

Cap. XXXIX.

EX florifero Africæ horto, Capite Bonæ Spei, ubi Æolus furens venustam illam

M

Æthio-

Æthiopicam Floram sibi conjugavit, & uterque sedem fixit, *Bulbum* accepimus rarissimum, Narcissorum aliquâ ex parte similem; nisi quòd sesquipalmaris erat propemodùm longitudinis, ad proportionem haud crassus, fibris autem validis imâ basi Hyacinthi instar muscarii diffusis. *Hic* in BEVER NINGIANO Horto, *Folia* quinq; (in meo duntaxat tria) proferebat glabra, crassa, carnosa, in mucronem parumper excurrentia, supinâ parte saturè viridia, pronâ dilutiora, quinque vel sex uncias longa; sed ne duas quidem lata, nimirum circiter medium, ubi latissima; quæ confracta, subamarè nauseabundum odorem (quamvis Sapor singularem amaritiem haud præ se ferret) atque ex venularum cavitatibus in carne delitescentium, tenuissima araneæ instar subtilia stamina in modum Eriophori Peruviani præbent. Digna verò spectatu hæc folia reddebat margines, pilis subrigidis, spadiceis, dupli serie, admodum curiosè & ferè ita fimbriati, ut procilis, innumerabilium in alterâ folii parte apparentium guttularum sive ocellorum haberi queant: velut Argum quendam, plantæ hujus radici & flori, Africana præfecisset Flora. Qui tamen radicem suam, à Solertiâ BEVERNIN-
GIANA, quâ per Neptunum in Europam deducta, custodire haud potuit: quanquam *flores* in Horto etiam ILLUSTRISSIMI à BEVER-
NINGK omnium cultissimo, hactenus occulaverit; quorum tamen formam Mæcenatis nostri gratiâ, cui hanc etiam figuram acceptam ferimus, me cognitum spero.

BUL-

BULBUS LILIACEUS
VOMITORIUS, CAPITIS
BONÆ SPEI.

Cap. XL.

Raræ huic plantæ, propter bulbi effectum,
(de qvo jam in Miscellaneis Curiosis Me-
dico-Physicis Academiæ Naturæ Curio-
forum, Anni quarti & quinti, Observatione
CXXXIV, paginâ 143, nonnulla proposui-
mus) *Bulbi vomitorii* nomen tribui, inprimis
cùm fructus & semen mihi non visa, neque ex
florum figurâ, ad quam plantarum classem pro-
priè pertineat, colligere potuerim.

Quantum autem observare licuit, comperi
ejus *Bulbum* Lilii miniati Byzantini valdè simi-
lem, nisi quòd plerumque major, & ex majo-
ribus, crassioribus, saporis initio viscidī &
aquosi, mox autem acerrimi ac linguam instar
Ari fermè vellicantis, purpurascētibus squamis
compactum; in quibus soli obversis, punctula
obscure purpurea dense inspersa, & lineolæ
quædam per longitudinem excurrentes, cernun-
tur. Hic *Bulbus*, Anno millesimo Sexcentesi-
mo sexagesimo octavo, meo in horto, toto æ-
statis autumniq; tempore, sinè caulum exortu,
sinè floris ostentatione ignavus atque inglorius
latuit; præter quòd luxuriantibus tantùm foliis,
Lilii foliorum colorem, formam & totum ha-
bitum æmulantibus, sed longè angustioribus,
infeliciter silvescebat: quorum læta seges, flo-

rum etiam subsequenti anno, Lilio more, spem mihi fecit, quam tamen insolitum subsequentis hyemis frigus (quod hanc omnesq; meas rariores extinxit plantas) planè decollavit. BEVERNINGIANUM autem veluti hortorum plantis rarioribus abundantium Miraculum, floribus liberalissimè non destitit suis exornare; ubi *Scapum* ex bulbi centro teretem, diluto virore albicantem, bipedalem sesquicubitalemve impellebat, *Floribus* creberrimis ex subviridi albescientibus, à tertiâ inferiùs parte, ad apicem usque, in spicam longam congestis, decoratum. Quorum nondum aperti, immaturis Hyacinthi flore albo floribus similes, reliqui autem folia sua tam mirâ & variabili explicabant formâ, ut numerum eorum figuramq; enucleare haud valerem: in quorundam umbilico, Stylus longus, quadrangularis, antè obtusus & velut resectus; in aliorum è contrario, reflexus, & quasi ex multis, orbicularibus arctè conjunctis globulis constructus, apparebat. Cœterum an foliola illa laciniata, in parte florentis scapi inferiore, flores vel saltem eorum appendices relicti fuerint, certò pronunciare non possum, cum nunquam scapus mihi floribus onustus, conspectus sit; descriptio enim ad imaginem ILLUSTRISSIMI DOMINI à BEVERNINGK (quæ nostræ etiam figuræ præluxit) composita.

An *Bulbus ruber Promontorii Bonæ Spei adhuc incognitus squamosus*, Swertia; quem sinè descriptione, sinè foliis atq; floribus, paginâ 66. lib. primo tantum expressit? & an affinitatem quandam

dam cum Scillâ habeat? Philobotanis curiosioribus occasione fortè aliquâ ad hanc plantam accuratiùs examinandam oblatâ, judicandum relinquo.

ORNITHOGALO AFFINIS RADICE TUBEROSA, CYCLAMINIS FOLIO, CAPI- TIS BONÆ SPEI.

Cap. XLI.

Non minoris raritatis *Ornithogalo affinis* hæc, quæ Radice nititur tuberosâ, crassâ, pugnum penè æquante, coloris purpurei obsoleti, infrà in tubera alia, ut futuros hæredes divisa. Ex quâ, *Folia* inter Cyclaminis & Dracunculi palustris medium faciem obtinentia, petiolis longis suffulta prodeunt, atroviridia: inter quæ *caulis* sesquipedalis rotundus, viridis, gracilis & penitus nudus exsurgit; quem à medio usque ad extremum apicem, confuso ordine, ambiunt longi pedicelli, *Flosculos* parvos ab Ornithogali Hispanici minoris Clusio haud multò diversos sustinentes, senis, è candidulo coeruleis & subviridibus foliolis obsoletis, constantes. Hos sinè dubio etiam seqvuntur *fructus* & *semina*, de quibus tamen nihil percepimus: cùm solum floribùs BEVERNINGIANUM Hortum nobilitaverit, unde *Tuber*, cum *Plantâ* siccâ, & *icone* (ad quam nostra confecta) ex liberalitate Illustrissimi Mæcenatis obtinuimus.

M 3

ORCHIS

ORCHIS CERCOPITHE-
CUM EXPRIMENS LUSI-
TANICA PRIMA ET ALTERA.

Cap. XLII.

Natura in Plantarum formatione sicubi lafciviam suam prodidit, eam certè in Orchidibus commonstratam ivit, quorum Flores maximâ cum admiratione, nunc in formâ Aviculæ, Lacertæ & aliorum insectorum; nunc in Viri, Mulieris, & quidem vel austeri pulli alicujus Martii, vel risum moventis morionis; nunc in Testudinis ignavæ, & melancholici Bufonis; vel in celerrimæ jucundas affanias propinantis Simiæ, ita elaboravit: ut si non ad risum movearis, ad summam certè admirationem inciteris. Causas verò admirabilis prædictæ Orchidum florum metamorphoseos quòd concernit (quanquam illæ, meo quidem judicio, adhuc sacro involucro à Natura tegantur) Lectori curioso ad palatum, placuit hic loci ipsissima Athanasii Kircheri apponere verba, ita in Mundi subterranei, Tomo secundo, Libro duodecimo, Sectione primâ, capite IX, paginâ 349, sese habentia. Observatum fuit ab „ iis, qui pecorum, armentorum, & equorum „ curam habent, post commissas ad propagi- „ nem animantes, ubi congressus factus fuit, „ sequenti anno campum illum Orchidibus sive „ Satyriis luxuriare, non aliâ de causâ, nisi „ quod spermaticus humor superfluus humo sparsus

sparsus & unà cum terrestri succo fermentatus,, tandem in hujusmodi herbas adolescat, quod,, idem contingere ajunt ex semine cadaverum,, tūm hominum tūm animalium, qui in campis,, vel occiduntur, vel infirmitate quādam mori-,, untur. Quòd si res ita se habet, quid mirum,, est, semen terræ conditum tanquam intra ma-,, tricem, ibidem paulatim plantam prorsùs e-,, jusdem facultatis, quā pollent animalia, ex,, quorum semine decisum est, educere; unde,, non immeritò à virtute, quā ad Venerem inci-,, tant, Satyria vocantur, videlicet à *Satyrorum*, fabulosorum salacitate: cùm enim Natura,, otiosa stare non poscit, semper aliquid moli-,, tur & fabricat, & pro conditione semenis ad-,, scititii plasmat; Cum itaq; in semine anima-,, lium virtute omnia insint animalis membra,, ut supra diximus, illaque paulatim calore u-,, teri evolvantur in perfectam animalis fabri-,, cam, vi plasticâ ad singula membra efforman-,, da negotiante; quid mirum inquam est, se-,, men sive hominis, sive animalis intrà con-,, gruam proportionatamq; terræ humidæ ma-,, tricem receptum, ibidem quoq; si non perfe-,, ctum animal, quod ultra ejus vires est, saltem,, aliquid analogum sive animali, sive homini,, quoad membra, veris non absimilia moliatur,, & effingat unà cum facultate semini propriâ,, ad Venerem excitativa; Accedit, quòd hujus-,, modi herbæ ferè omnium primæ sint, quæ,, verno crumpunt tempore, cò videlicet, quo,, & animalia pleraque oestro libidinis instimu-,, lantur. Certè Naturâ ita comparatum est, ut,, ad

„ad similia fabricanda non operetur, nisi ope
 „ejus semenis, quod in perfectis animalibus, un
 „de decisum fuit devectumque, primò inexisti
 „tit: Quòd verò præter humani corporis mem
 „bra, multas alias producat in dictis Satyriis
 „variorum insectorum figuris, id diversitati se
 „minum adscribendum est; si enim equinum
 „semen intrà terram cadens, in dictam herbam
 „adoleverit, cùm Natura perfectam equi figu
 „ram ultra vires suas producere non possit, ex
 „virtute semenis, saltem similem iis insectis,
 „quæ ex equo vivo nasci solent, id est, vespa
 „rum figuram efformat; si verò bovillum sper
 „ma Orchidem produxerit, non bovis sed apis,
 „quarum origo ex bobus est, figuram delineata
 „bit, uti in Orchide apiformi patet, & sic de
 „coeteris; quòd enim in differentium Orchi
 „dum floribus nunc pulicis, modò cimicis aut
 „pediculi, jam muscæ figuræ spectentur, id
 „certè non nisi ex spermatica virtute eorum
 „animalium, ex quibus talia nascuntur insecta,
 „contingit. Si quis tamen sagaciùs omnia ex
 „ploraverit, semper quoq; in iis quidpiam ei
 „animali, ex quo decisum fuit, conforme re
 „periet. Apes ex bovillo genere nasci, omni
 „um tām veterum, quām modernorum Scri
 „ptorum autoritate patet: Siquidem teste *Var*
 „*rone*, *Plinio*, *Virgilio*, non ex fimo tantū bovi
 „no, sed & ex ejusdem tabido corpore apes
 „nascuntur, ajuntq; in Ægypto loca quādam
 „esse, ubi si defodiatur taurus, ita ut cornua
 „tantū supra terram emineat, eaq; deinde ser
 „rà amputentur, apes cum tempore avolent.

Verūm

Verum Doctissimi hujus Viri sententiam suo in pretio, ac Lectori judicium, relinquo, ad describendas Orchides quasdam novas accesurus.

De his primùm nobis occurrit, *Orchis Cercopithecum exprimens Lusitanica prima*, geminas agens *Radices*, testiculorum modo efformatas, unam plenam, alteram marcidam, radicum instar Orchidis Anthropophoræ alterius à Columnâ descriptæ, quibus planè etiam conveniunt; suprà quas fibræ aliquot expanduntur, foliolis adhærentes per brevibus, caulis imum velut folliculi complectentibus. Ex foliolis dictis, *Folia* enascuntur liliacea, nervosa, per ambitum undosa, Orchidis Anthropophoræ alterius Columnæ, admodum respondentia; inter quæ caulis effertur pedalis, minoribus foliis septus, cuius summum innumeri *Flores*, ex purpureo rubentes, in spicam densam dispositi, exornant. Hi *Flores* adeò raræ & mirabilis sunt formæ, ut primo intuitu Milites è Draconis à Cadmo prostrati dentibus enati; quòd si verò accuratiore judicii lance examinentur, Cercopes à Jove, ob fraudulentiam animi in Simios transformati, esse credantur: Singuli autem horum *Florum*, è pediculo subviridi, toroso, contortoque, foliolum sub sede acuminatum habente, pendent; & ex *galea* è purpureo rubente, foliolis tribus acuminatis, nervosis majoribus, quibus interjecta bina minora, constant; in quâ ponè calcar cernitur, infrà verò foliolum sive *labellum* longum, *galeæ* instar coloratum, punctulis purpureis inspersum, quod brachiis, cruribus, caudâ & in superiori insuper parte, per extuberatio-

nem subviridē carnosam , tanquam capite monstroso, ita instructum , ut Cercopitheci effigiem veluti umbra repræsentet. Exacto Cercopithecōrum vegetabilium horum tempore , pediculi eorum tandem intumescentes, in *Siliquas*, maturitate secundūm longitudinem, rimis Hellebo-rides in modum dehiscentes, & *Semine* exiguo scobis instar se exonerantes , excrescunt.

Difserit hæc ab *Anthropophoræ alterius Columnæ* Flore quā corpus angustiore , cruribus latioribus & minus expansis , ac caudā etiam longiore.

Orchidis hujus pulchræ, aliam adhuc speciem, BEVERNINGIANO in HORTO , & Domini Sevenhuysen , conspeximus ; à primā nihil descendente, nisi *Floribus*, quorum labellum brevius , brachiis brevioribus , brevioribus itidem angustioribusq; atq; expansis magis cruribus dotatum.

Notandum : Flores in icone , galeis diductioribus sunt expressi, quò eò melius eorumdem forma pateat: Flos autem inferior , latitudini caulis impendens , eadēm , quā flores facie nascentes , se repræsentat.

ORCHIS APEM REFE- RENS LUSITANICA.

Cap. XLIII.

QVAM spectatæ pulchritudinis , ac raritatis , priores duæ ad Moriones & Stratemaiticas pertinentes etiam sint Orchides : ab hâc tamen & reliquis , quæ sequentibus duobus

capiti-

capitibus continentur, permultū venustate mirabilique structurā superantur.

Hanc verò *Orchidem apiferam* quòd attinet: ex *Bulbo* geminato, *Serapiadis* secundæ *Dodonæi*, sapore subdulci & viscoſo, *Folia* quædam angusta striataque, *Testiculi* vulpini secundi sphegodis à *Lobelio* descripti foliis simillima emittit; atque *caulem* sesquipalmarem, longioremve, binis vel ternis minoribus foliis circumjectum: cuius summo, *Flores* tres, quatuor quinive insunt, calcaribus *Orchidum* plerarumq; *Serapiadum* de more omnino destituti, *galeam* habentes, è foliis tribus grandioribus, & duobus angustioribus brevioribusq; albanticibus, vel carneis, immò & purpurascenscentibus, constructam: sub quâ extuberatio quædam crassa, carnoſa, subviridis, formâ ex ovo prorepentis aviculæ, oculis eminentibus & rostro crasso adunco, curiosè adeò & lepidè se ostentat, ut illâ contemplatione non modò digna; sed sola etiam ad pretium atq; admirationem flori huic conciliandam sufficere videatur: nisi gloria ejus maxima in dependente veluti holoferico leniter & breviter villoſo, ferrugineo, (aut ex cinereo ferrugineo obsoleto) ac ventriſo confaret *labio*; quod *Apis mellificantis* cadaverculum, magnitudine & figurâ tam exactè, tamque repræsentat venustè, ut propter bestiolæ dulcissimæ spiculum, plantæ flores attingere verearis.

Hæc amoena Orchis, ab *myode*, *galea* & *alis herbidis*, *Johannis Baubini*, in multis discrepans; *Thesaurum suum acceptissimum*, in **HORTO BEVERNINGIANO** seriùs aliquantò, quam priores *Orchides* & sequentes aperiens;

varias inibi species offerebat: quarum nonnullarum *flores*, lituris sive notis luteis pulchrisq;,
& quibusdam præterea circulis ejusdem coloris
partim uno, partim duobus venustè adeò ornati,
ut mutabilem Protei vicissitudinem in iis non
sinè stupore atque admiratione singulari liceat
perlustrare.

Floruit etiam quædam hujus Orchidis spe-
cies, Anno M. DC. LXV. in *Amplissimi*,
Magnifici Domini, *BENJAMIN Engelfen*
Consulis Patriæ, nec non *Patroni* mei *in signis*, Horto.

ORCHIS MUSCAM MAJOREM COERU- LEAM REPRÆSENTANS.

Cap. XLIV.

IN tantâ Orchidum varietate, oculos sufficien-
te quoq; voluptate satiat *Hæc*: quæ *radice*, *caule*
& *foliis* à priore Apem referente, nihil aut
parùm differt. *Flos* verò discrepat multùm;
namque ejus *galea*, foliis subviridibus, angusti-
oribus constat; *extuberatio*, quæ *galeæ* subest,
carnosa, non adeò distinctè aviculam exprimit;
& *labium* hirsutum faturè cœruleum, perbellè
splendens, pilis circum margines fimbriatum
subrufis, Muscam majorem tām accuratè repræ-
sentat coeruleam, ut non tantùm in admiratio-
nem summam rapi Spectator; sed facile etiam de-
cipi queat, quò putatitiam hanc sordidam mu-
scam, à plantâ abigere allaboret.

ORCHIS

ORCHIS MYODES
LUTEA, ET FUSCA,
LUSITANICA.

Cap. LXV.

Orchis myodes lutea Narbonensis Lobelii, Botanophilis omnibus perrara ac elegantissima æstimata, nostræ Lusitanicæ tamen floribus palmam concedere cogitur; Lobelii alias non male respondentibus; exceptò, quod eorum labellum, Fucum majorem luteum repræsentans, latius, brevioribus atque obtusioribus, quam Lobelii, laciniis præditum, intensioreq; aureo colore tinctum, ac maculâ in medio holofericâ villosâ, majore, magisq; purpureâ & spectabiliore est donatum: *extuberatio*, galeæ ex flavo viridi, subnata, aviculam longè crassiorem, ac Testiculi apud Lobelium vulpini majoris refert.

Alia adhuc ejusdem, eaq; prorsùs nova habetur species, cui *Orchidis myodis flore fusco*, sive, *Scarabæum exprimentis* nomen imposuimus. *Thyrsum* hæc emittit aliquantulò altiore, colore obscurius virescenti, foliis nonnunquam latioribus interceptum; cuius summo Flores insunt nonnihil subinde maiores, cœterum ab *Orchidis myodis* luteæ florum figurâ penè nihil, aut parùm rece-dentes, præter *foliolum* holofericum demissum, quod pulli seu fuliginosi coloris, *Scarabæum* melius, quam Fucum exprimere videtur.

Nascitur cum præcedentibus sponte in Lusitanâ; unde transportatas summo studio in Hor-

to suo alendas ILLUSTRISSIMUS MÆCENAS noster curavit. In quo, Anno M.DC.LXIV. flores abundantissimè ostentantes, Majo Mense & Junio, insigni cum delectatione vidi. Ibidem inter alias quām plurimas partim jam descriptas, partim plane novas, quandam etiam *Orchidi Anthrophoræ Oreadi Columnæ valdè similem Lusitanicam* observavi: cuius *Flosculi*, quā brachia, quā crura breviores, figuram fœminæ non tamen adeò perfectè reddebant.

Tandem Orchidum Historiam finiemus, leniter adhuc tactā *Orchide*, radice repente maculatis foliis, in opacis Casubia sylvis, quamvis rarissimè nascente: Hæc ab *Orchide* radice repente Camerarii, in eo tantùm distingvenda, quod folia maculis pallidis seu sublutei coloris, tessellatim dispositis, perbellè sint variegata: sed de hâc in Viridario meo Borussiaco plura.

OXYI AFFINIS PLANTA BULBOSA AFRICANA, FLORE PURPUREO MAGNO.

Cap. XLVI.

Rarisima hæc è Promontorio Bonæ Spei in Belgium transportata Hospes Anno M.DC.LXVII. in Horto BEVERNINGIANO omnem laudis adorem excedente, ILLUSTRISSIMO DOMINO CULTORI in nutrificationis gratiam, *Florem* per pulchrum suum atque venustum, & quidem fortè primâ in Europâ

ropâ vice, cum summâ illorum, qui hoc studium proseqvuntur, oblectatione, obtulit. *Qui ex cinereo in quinque lacinias angustas profundè dissesto subhirsuto calyculo, primùm pyramidali formâ convolutus; posteà verò in folia quinque ampla, ex rubeo s̄vave purpurea, cum cœruleo colore mixta explicatus, formâ florum Convolvuli Indici majoris (præterquām quòd non monophyllus) se diffundebat.* Fulcrum ejus, *cauliculus* erat subviridis, teres, duas tresve uncias longus, carnosus, debilis & tener: *Foliis* circa medietatem compluribus, pediculis longis insidentibus, lätè viridibus, crassiusculis, tergeminis, Trifolii similibus, comitatus: hujus origo ex *Bulbulo nigerrimo, Avellanæ magnitudinis, multis squamis compacto*, cui etiam planè atræ, capillaceæ, obliquæ, appendebant longissimæ fibræ. Quantum ex picturâ vivis coloribus affabré expressâ, & ab ILLUSTRISSIMO DN: à BEVERNINGK nobis transmissa (ad quam icon nostra efficta) colligere licuit, Oxyos speciem judicamus, hincque illi affinem voluimus, donec nos semen fructusque edoceant certiora.

CENTAURIUM MINUS BRASILIANUM.

Cap. XLVII.

PULchra hæc, reverà, nec minus rara in Brasiliâ nascens, indeque ad nos translata Plantula, *Radice* nititur flavescente, tenui, fibrosâ, uncias duas

duas longâ & nonnihil longiore, gustu amaro. Ex quâ Caulis geniculatus, pertenuis, erectus, dodrantalis altitudine, caudicis loco exit; qui in summitate, in ramos duos, quasi brachia expansa, dividitur, & hi in ramulos rursus alios, unciales & maiores, alterno ordine plerumque positos: *Foliis* oblongis dilutè viridibus, *Genistæ tintoriæ* formâ haud absimilibus, binis semper ad singula genicula, situ adverso positis cinctus. *Flosculum* quidem in caulis apice inter brachiorum juncturam, tantùm fert unicum; sed plures tām in extremitatibus ramulorum, quām inter foliorum illorum alas, per pulchros, purpureos, tubulosos, in quatuor folia rotunda exeuntes, *Centaurii vulgaris* flosculis duplò maiores; è calyculis spectabilibus admodūm, quadrangularris, membranaceis & rigidiusculis, venulas conspicuas, & in quolibet angulo fimbriam latam habentibus, prodeuntes. Hos, *Capsulæ angustæ, oblongæ, Centaurii minoris æmulæ, Seminibus* rotundis minutis ac fuscis refertæ, sequuntur.

SAXIFRAGA ANGUSTI-FOLIA AUTUMNALIS, FLORE LUTEO GUTTATO.

Cap. XLIX.

Rariorem hanc, elegantemque *Saxifragam*, humida & muscosa fundunt prata quædam Börussiæ & Casubiaæ, præsertim secundūm arcem

arcem Klein Krafaw/ ubi Anno M. DC. LII. adhuc puer, ab Augusto in serum usque autumnum florentem, observavi: in hortis autem udo, nec aprico nimis loco, reposita, aliquantò maturius, à Julio nempè ad medium Septembrem. Ubi ex *Radiculis* capillaceis, subcandido colore & sapore astringenti, *Propagines* multæ rubentes, pilis ferrugineis lanuginosæ, integros sæpiissimè cespites serpendo occupantes, emituntur: circa quas *Folia* angusta, carnosæ, subtillissimis decurrentibus nervulis, sunt atrovirentia & rigidiuscula, per marginem subindè pilosa, cum *Polygalæ* & *Nardi Celticæ* foliis medicriter conspirantia; quorum nonnulla in autumno siccescere incipientia, pro viridi suo tristem flavum seu rufum induunt colorem, instar *Nardi Celticæ*. Inter propagines, *Cauliculi* dodrantales, ut plurimum summâ tellure sparsi, tenues, rotundi & virescentes, inferiori parte subrubicundi, superiore molli ferruginea seu pallidiore lanagine leniter hirsuti, procrescant; qui *Foliis* parumper minoribus temerè & confuso ordine, circa radicem dense, in supernâ autem caulinorum parte subindè rarenter & parcè vestiuntur. Cauliculorum fastigia in ramulos duos, tres, quatuor pluresve abeuntia, *Flosculos* admodum elegantes, *Saxifragæ albæ*, sed luteo colore tinctos gerunt, quinis foliolis nervosis, in ungve appendiculas binas *Gentianæ* duodecimæ seu punctatæ Clusii in modum habentibus, constantes; in quibus non sinè ingenti voluptate est cernere, quam nitidè & curiosè Dædala Natura, punctulis innumeris saturè croceis densissimè illos con-

O sperse-

106 JACOBI BREYNII PLANTAR.

SAXIFRAGA ANGUSTI-
FOLIA AUTUMNALIS, FLORE
LUTEO GUTTATO; FOLIOLIS FLO-
RUM MAGIS ACUMINATIS.

sperserit, & quidem à medio usq; ad umbilicum : unde *Siliqua* subvirescens bifurcata, loculamentis binis Saxifragiarum more distincta, inter staminula decem, crocis capitulata, prominet. Quæ deciduo flore, magis magisque intumescit, justamque maturitatem consecuta, per cornicula finditur ac *Semine* exiguo, subrutilo & micante sese exonerat. Flos æque ac folia, in primis verò caulinuli, amariuscuso & astringente sunt gustu.

Variat: Quædam enim florum petala magis sunt obtusa; quædam magis acuminata: præterea foliis majoribus & minoribus; dilutioribus & obscurius virentibus, invenitur.

Hæc in multis cum *Hirculo Frisco Clusii* convenit; à quo tamen differt: Si modò *Hirculi* flores senis petalis constantes, dupli tantùm punctulorum serie intertincti; & folia circa radicem ac in caule tam lata, & unico saltē nervo plurimas laterales venulas fundente, prædita sint; sicuti in Curis posterioribus Clusii, planta delineatur.

POLYGALA FRUTICE- SCENS, CAPITIS BONÆ

S P E I.

Cap. XLIX.

A Fricæ Meridionalis Desertorum amasia hæc nova & nunquam descripta *Polygala fruticens*, quam munere ILLUSTRISSIMI DO-

O 2

MINI

MINI à BEVERNINGK habemus; *Radicem* possidet contortam & pro plantæ proportione crassam, extrinsecùs cinereum vel albam, intùs candidissimam: exinde *Virgulta* assurgunt dodrantalia, juncea & viridia, Spartii Hispanici *Clusio* virgulis non absimilia; *Foliis* raris, angustis & acuminatis, vix unciam attingentibus, nullo ordine positis vestita. *Flosculos* fert spicatos, *Polygalæ* vulgaris planè similes, quorum color ex viriditate sive purpurascit. Nec Fruictum, nec semen vidi, haud tamen à vulgari differre existimo.

PLANTAGINELLA AU- REA ALOPECUROIDES BRASILIANA, FOLIIS GRAMINEIS.

Cap. L.

EN ex minimis unam, sed rarissimis charis-simisq; nostris plantulis. *Radix* ejus exigua, mille fibris niveis comata, *Foliola* multa graminea & angusta *Graminis* *Luzulæ* minoris Johanni Bauhino, sed omnino glabra, in orbem diffundens: ex quorum gremio, *coliculi* quinquaginta vel plures prosiliunt, tenuissimi, plantæ exilitatem *Globulis* oblongiusculis lanuginosisque, *Plantaginis* *angustifoliæ* *paniculis* *Lagozi* *minoribus*, uberrimè compensantes, singuli, singulis coliculis triuncialibus vel brevioribus insidentes, compositi ex pilis lenissimis leucophæi

cophæi coloris, inter quos *Flosculi* flavi perminuti, summâ amoënitate, veluti pùntula aurea, emicant, quod jucundissimum, huic plantulæ in Brasiliâ vigenti, aspectum conciliat.

AMARANTHO AFFINIS INDIÆ ORIENTALIS, FLO- RIBUS GLOMERATIS, OCY- MOIDIS FOLIO.

Cap. LI.

HUJUS plantæ, ab Indis expetiti flores vel potiùs capitula, Anno M. DC. LXIV. à *Nobilissimo Excellentissimoq; Domino Jacobo Golio p. m. Professore Matheos & Orientalium Linguarum Lugduni-Batavorum mihi ostensa; & postmodùm à Filio ejus Amplissimo & Nobilissimo Dn. Domino Theodoro Golio f. V. D. Civitatis Lugduni Batavorum Consulari, nomine *Florum Batao* missa: paucos antè annos ex Indiâ ipsâ pro *Putang Indorum*, unà cum plantâ siccâ, nec non fructibus & semine, ad manus meas pervenerunt. Hujus duæ dantur species, utraque, si flores seu capitula excipiás, eâdem, quâ *Lychnidis ocymoidis* flore purpureo, facie.*

Prima, sive flore albo: Caulem rotundum, pilosum, geniculatum, medullâ niveâ spongiosâ refertum, & complurimis ramis diffusum, ad bipedalem altitudinem erigit: Folia ex intervallo in contrariis lateribus, alterno ordine & cruciformi positu proferentem, Lychnidis ocymoi-

O 3 dis

dis flore purpureo foliis, temperatè virentia, & molli lanugine tām supernā, quām infernā parte aspersa. Ex horum sinu aliquando simul cum ordinariis ramis, ramuli etiam alii minores exoriuntur: quorum æque ac ramorum ordinariorum summo, pervenustum, gratum oculis opus reddens, globosum insidet *capitulum*, effigie & magnitudine penè Lupuli follicularium fructuum; foliolis duobus plerumque, vel quatuor etiam aliquando, Globulariæ in modum luteæ Columnæ, juxta basin circumvallatum. Hoc inquam *Capitulum*, ex innumeris, semilunaribus, compressis, Gnaphalii Americani florum squamulis æqualibus, membranaceis, argenteo candore nitentibus, compactum est *glumis*; quarum binæ semper conjugatæ, *utriculum* chelarum figurâ efficiunt; ex cuius cavitatis centro *Flosculus* admodum parvus & quinquepartitus, Amaranthi quodammodo respondens, sed omnino niveus & lanuginosus, tenerum intùs tubulum comprehendens, emicat. *Qui* successu temporis indurescens, ac ampullulæ in formam crassescens, densâ lanugine candidissimâ ita obducitur, quasi humanâ industriâ gossipio involutus esset: ac *Vasculum* admodum pusillum coniforme, ex tenui pelliculâ confectum, Amaranthi simile occulit; in quo *Semen* orbiculare unicum, cum Amaranthi pariter conveniens, sed altero tanto penè majus ac subrubicundo colore, continetur.

Altera species, sive flore purpureo: minor non nunquam & strigosior, magisque ramosa se ostendens, *Capitula* profert minora, ex lepidissimis, vegetæ Rosarum purpuræ nitentibus, oculosque hilari

hilari luce perstringentibus glumis, Gnaphalii montani purpurei florum squamulas mentientibus, composita. Quæ ob venustatem formæ ac pulchritudinem, ab Indis, filorum, quibus flores *Mogorri* trajectant, extremitatibus, globuli loco ornatûsq; gratiâ, annexuntur; eo modo, quo in Ephemeridibus Collegii Naturæ Curiosorum anni tertii, figurâ *Mogorri* repræsentatur.

Præter has duas, *tertia* etiam *species* in Brasiliâ reperitur, cuius figura inter Icones paginâ 52. per errorem posita. Hæc nonnihil altior, quàm Asiatica flore albo excrescit; cæterum cum illa convenit; exceptò, quòd *capitula* ejus minora, & ex minoribus glumis composita, ac circa basin (quantùm observare potui) foliis nullis circumvallata sunt. An, *Planta ex quâ fit Anil alia species, Marcgravii?*

THE SINENSIUM, SIVE TSIA JAPONENSIBUS.

Cap. LII.

The compluribus & densis ramis est *Frutex*: *Foliis* obscurè viridibus, per circuitum serratis, non tām Chamælæagni, quàm Spirææ Theophrasti, substantiâ & toto habitu æquilibus, saporis exsiccantis cum quādam amaritudine: *Flores* proferens (quantùm ex picturâ, & duobus, at imperfectis, ex Japoniâ transmissis flosculis conjicere potui) *Cisti* fœminæ & *Gosipii* medium faciem obtinentes, uberrimos, quinis

112 JACOBI BREYNII PLANTAR.

THE SINENSIUM, SIVE
TSIA JAPONENSIBUS.

nis foliolis albicantibus aut pallidis constantes, staminulis multis medium florem occupantibus. His demum succedunt *Fruētus*, dum adhuc vi-
gent (ut ferunt) virides, resiccati autem cortice magis rugoso, ex spadiceo fusco vestiti: in quibus non minus quam in Coccis Orientalibus, mirabili varietate mutabilis Vertumnus ludit. Quidam enim penitus globosi instar dictorum Coccorum, cā etiam magnitudine, aut duplō penē aliquando sunt maiores, Semen tantūm unicūm continentēs: alii contra geminati, sive in duos loculos ceu scrotum caninum dispertiti: alii verò trigoni, formā & magnitudine, à *Fruētu*, *Ricino simili*, *Johannis Bauhini*, non admodūm abludentes; hi maturi ubi se aperiunt, in tres; illi in duas, dehiscunt partes, quarum quælibet *Semen* continet: quod vel orbicularis planè, ad *Styracis*; vel quia minùs splendet, ad *Fruētum exoticum XV.* à *Jacobo Gareto acceptum*, *Clusi*, propius accedens, vel in unā parte sessilis, nonnunquam etiam triquetra est *Nucula*, tenui putamine & lœvi, spadicei seu subrufi coloris, exceptā basi (quā parte adhæsit) albidā, constans; quo Nucleus subalbidus pallidusve, ac valdè (fortasse quod à *Japonensibus*, stimulante invidiā, aquā decoctus, nè apud exterōs quoq; plantetur; vel vetustate corruptus; vel antè maturitatem lectus; vel in longinquō itinere, continuo ardore Solis, nimiū exsiccatus) rugosus, gustu primūm dulci, postmodūm amaro & nauseabundo, tandemque calido & valdè exsiccante, cuticulā tenui cinereā obductus, continetur.

Plura qui de Frutice hoc nobilissimo (qui propter fructus diversam formam, tam unicapsularibus, quam bi- & tricapsularibus accenserit, & post *Evonymum* haud inepte locari potest) scire desiderat, consulat Johannem Petrum Maffeum Rerum Indicarum libro VI, pag. 108. & lib. XII, pag. 242. Ludovicum Almeydam in eodem opere, lib. IV, select. epist. Petrum Jarricum Tom. II, lib. II. cap. XVII. Matthæum Ricium de Christian: exped. apud Sinas lib. I, cap. VII. Aloisum *Frois*, in Relat. Japonicâ. Nicolaum Trigautium de Regno Chinæ, cap. III, pag. 34. Linscotum, capite XXVI. de Insulâ Japoniâ, paginâ 35. & 36. Casparum Bauhinum in Pinace, pag. 147. Bernhardum Varenium in descriptione Regni Japoniæ, cap. XXIII. pag. 161. Johannis Bauhini, Historiam Universalem Plantarum, Tomo tertio, lib. XXVII, cap. I, pag. 5. b. Alexandrum Rhodium, in suo tractatulo, cui titulus : *Sommaire des divers voyages & Missions Apostoliques du R. P. Alexandre de Rhodes de la Compagnie de Jesus à la Chine & autres Royaumes de l' Orient, avec son retour de la Chine, à Rome; de puis l' année 1618. jusques à l' Année 1653.* pag. 25. Nicolai Tulpii Observationes Medicas, libr. IV, cap. LX. pag. 380. Adami Olearii *Persianische Reise-Beschreibung* / lib. V, cap. XVII, pag. 599. & 600. Johannis Alberti von Mandelslo / *Morgenländische Reise-Beschreibung* / lib. I, cap. XI, pag. 39. Olai Wormii Museum, lib. II, cap. XIV, pag. 165. Martini Martini Atlantem Sinicum. Dionysii *Foncquet*, Stirpium aliquot paulò obscuriùs Officinis, Arabibus aliisque denominatarum, per Casparum Bauhinum expli-

Explicationem, pag. 25. Jacobi Bontii Historiam Naturalem & Medicam, libro 6, cap. 1, pag. 87, cum annotatione D. Pisonis. Simonis Pauli Commentarium de Abusu Tabaci & Herbæ Thee: item ejusdem Quadripartitum Botanicum, Classe secundâ, paginâ 44. & 45, ibidemq; classe tertiatâ, paginâ 493. usq; ad pag. 499. *Wilhelmi Leyl epistolam*, apud Simonem Pauli in Commentario de abusu Tabaci &c: paginâ 15, b. Joannis Nieu-hoës Gezantschap an den Keizer van China, pag. 122, 123. & 124. a. Erasmi Francissi Ost- und West-Indischer wie auch Sinesischer Lust- und Stats-Garten p. 291, 292. &c. O. Dappers Beschryvinge des Keizerryks van Taising of Sina / p. 226. 227. 228. 229. Arnoldi Montani Gedenkwaerdige Gesandtschappen aen de Kaisaren van Japan, pag. 5. Athanasii Kircheri Chinam Illustratam, & alios de eo tractantes.

Icon, quam damus, maximam partem ad figuram *Excellentissimi Domini Guilhelmi ten Rhyne* Medici, Botanici & Chymici Magni Imperatoris Iaponiæ, manu artificiosissimâ ad vivum coloribus expressam, confecta; quam cum fructibus **ILLUSTRISSIMO DOMINO HIERONYMO à BEVERNINGK** ex *Insulâ Decimâ Anno M. DC. LXXV.* transmisit: Qui eandem mihi, Curioso Lectori hic representandam, cum fructibus seminibusq; multis, ex singulari favore, gratosissimè concessit.

RICINUS AMERICA- NUS, TENUITER DIVI- SO FOLIO.

Cap. LIII.

Ricinus Americanus, sub nomine purgatrice *Avellanà Monardis*, ex Hispanico *Medicina del Spanje*, ex Indiâ Occidentali, transmissâ, in horto plantis insignibus exoticis abundante, *Nobilissimi Domini Johannis Roeteri p. m. Amstelodami Anno M. DC. LX.* Planta rarissima enata est, *Papajæ* penè arbusculæ junioris formâ; quæ toto æstatis autumnique tempore vix sesquipedalem altitudinem obtinebat. Ea porrò *Planta*, à radice, *Caulem* rectum, lœvem, rotundum, geniculis omnino destitutum edebat, pollicaris crassitiei, ac subviridis cum purpurascente quodam intermixti coloris, *Serpentariæq; instar maculæ obsoletis aspersum*. Hujus fastigium *Foliis* ornabatur, inferius glaucis, superius atrovirentibus & splendentibus, magnitudine & divisurâ Aconiti seu Geranii batrachioïdis, substantiâ autem Ricini & quodammodo etiam figurâ: quæ in septem, octo, novem, immò & decem, acuminata, aſt Coronopi foliorum instar, laciniata segmenta (in quorum singulis nervis rufescens è folii centro exporrigitur) ad gyrum, in quo segmentorū nervi coēunt, unde & pediculus longus averso folio oriebatur, dividebantur. Inferiora horum foliorum lætissimum ad tempus virorem cum luteo tristi commutabant colore, atq; tandem

dem decidebant, loco superioribus concesso, relictis tamen quibusdam subviridium macularum in cauli vestigiis. *Flores* nullos proferebat, multò minus *Fructus*; quorum tamen postremorum copiam *Dominus Roeterus*, & *Dominus Johannes Comelyn Senator Amstelodamensis*, cum variis peregrinis fructibus & seminibus humanissimè mihi dono suppeditarunt. *Hi* Iuglandis minoris sunt magnitudine ac ferè facie, rotundi nempe, & à medio corpore paulatim in mucronem desinentes, cordisq; humani formam quodammodo representantes; tenui è cinereo candicante, non nunquam ad fuscum inclinante cortice, lento & molli constantes: qui exteriùs octo nervis à summo ad imum ductis, fibris frequentibus intercursantibus, distinguitur: & interiùs, in concamerationes duas separatur; In quarum quāvis *Semen*, magnitudine, colore ut & figurā, fermè Avellanam exoletam, vel potius (cum penè triangulare, & alterā parte semper planum) Castanellam peregrinam Johannis Bauhini referens, continetur; putamine tenui: *Nucleo* (qui male concavus à sculptore factus) candido, solido, subdulci, substantiā Avellanæ haud absimili. Qui in Medicinā apud Hispanos, in Indiā Occidentali degentes, per celebris, & alvo evacuandæ servit: De quo Monardem interim Lector consulat Curiosus, donec in tertiā parte hujus *Centuriæ*, plura percipiat.

RICINUS MINOR INDI- CUS, SOLANI FOLIIS.

Cap. LIV.

Sunt mihi ex Indiâ, de *Ricino* hoc minore *So-*
lani foliis, *Rami* sesquipedalis longitudinis
 duo, teretes, glabri, inanes, diluto virore tincti
 ac enodes: quos è contrariò correspondentia
Folia, laxis dentibus circumferrata, pediculis pe-
 nè uncialibus innitentia ambiunt, Solani non
 admodùm dissimilia, longiora verò, magisque
 venosa, ac teneriora, & substantiâ Ricini, eo
 fermè etiam colore, utpotè superiùs saturata, in-
 feriùs dilutè virentia, ac ibidem nervum, venas,
 fibrasq; magis conspicuas habentia. E singulis
 horum alis, singuli surculi *Flosculos* longâ serie
 muscosos racematis sustinentes, unciales promi-
 nent: in quorum nonnullis, *Fructus* jam unus,
 in aliis jam duo, pedunculis teneris dependen-
 tes visuntur triquetri, magnitudine, formâ &
 colore à Lathiridis nihil discrepantes, nisi brevi
 quâdam incanâque lanugine, instar Tuliparum
 caulum, aspersi essent. Hi maturitatem adepti,
 dissiliunt in tres capsulas: quarum quælibet in
 partes duas cum impetu se aperit, & *Semine* co-
 loris lividi, Lathiridis non majore, ast magis
 splendente, maculisque nigris, Ricini in modum
 majoris è Gvineâ, eleganter variegato, se exo-
 nerat. *Ricinus* hic novus & rarus, similitudinem ali-
 quam cum *Pineis Nucleis Acostæ* habere vide-
 tur, si *Folia*, *Flores* & *Fructus*, cum *Acostæ*
 figurâ

figurâ considerentur. Ast *Ricinus noster* Planta tantùm est haud grandis, cùm Arborem *Pineos nucleos Malucanos* ferentem, magnitudine Pyri, asserat *Acosta*; hujus *Semina*, sive ut perperam vocat *Pineos nucleos*, ex Magni Mogolis Imperio accepi-
mus, eâ magnitudine & facie, quâ Ricini vulgaris,
quæ tamen foris fusci coloris sunt, cum aliquâ fla-
vedine, intûs verò nivei, saporis subdulcis, mox
verò os faucesq;, instar Laureolæ baccæ, inflam-
mantæ. Hæc validissimè bilem & pituitam super-
nè ac infernè purgant, & ab Aromatariis quibus-
dam curiosis, nomine (quâ ratione, sum nescius,
& an non forsitan vox ab *Granadilla* male petita)
Grana Tilli venduntur.

DATURA INDICA FOLIIS MALABATHRI.

Cap. LV.

Daturam *Acostæ*, & turpissimo seminis abu-
su, & mirando effectu satis famosam; non
nulli *Daturam Clusi*, sive *Turcarum Besleri* vo-
lunt: de quo tamen semper, cùm *Daturæ Aco-*
stæ fructus & semen mihi magis ad *Stramonii*
accedere videantur, addubitavi. Et quidem
non planè frustra. Nam cùm *Daturæ veræ Indorum*
Semen magnâ mihi copiâ Anno 1669. ex
Indiâ allatum, *Stramonii* illud perquam simile
reperi; ex quo plurimæ etiam enatæ Plantæ,
quæ *Stramonio Ægyptiaco*, (*Datura Contarena*
ab *Alpino* dicto) ita congruentes fuerunt, ut
nullum

nullum in utroque discrimen animadvertere potuerim. Nonnullæ quidem subviridem habebant caulem, pleræque verò profundè violaceum, splendentem, & quasi guttulis intertinctum.

Cæterum fieri potest, ut *Datura Turcarum Besleri*, in Indiâ quoque *Datura* nuncupetur. Plurimas enim in Indiâ dari plantas *Daturæ* nomen ibidem obtinentes, certum est: neque hoc è verbis tantum *Acostæ*; sed ex Ramo etiam, antè sexennium fermè ex Indiâ sub nomine *Dotter sive Dutroa* (ita enim *Datura* hodiernis Indis & Batavis eo in loco degentibus, vocari fertur) mihi transmisso patet. *Ramus ille* pedalis est longitudinis, quadrangularis, hirtus & frequentibus internodiis distinctus: cui *Folia* ex adversò bina adnata sunt, unciæ quatuor aut quinque longa, duas lata ubi latissima, nervis, venis & toto habitu Malabathrum exquisitè repræsentantia, nisi quòd substantiâ minus solidâ, magis herbacea, ac in utrâq; planitie pilis albis, brevibus atque subasperis, sicut & petioli illorum parvi, quibus innituntur, sint obsita. Efoliorum ortu, ramusculi eodem ordine & serie, quo folia ipsa procreverunt, foliis itidem geminis, sed quadruplicè minoribus condecorati. Geniculum autem superius, ramulorum loco, *Flores* binos, & rami cacumen quaternos, in angulos quatuor aut quinque desinentes, *Hyoscyami* haud dissimiles; sed ex calyculis planè hirsutis, asperis & veluti argenteis, prorumpentes, ostentat; quorum observare colorem non licuit; neq; de fructu & semine, an *Daturæ* vel *Stramonii* rectius æquiparanda, quicquam certi habere potui.

An

An Datura tertia Acoſtæ, aut Hyoscyami tantum species, ob seminis forſan efficaciam Datura dicta? Hyoscyami enim semen Daturæ profectò maximè respondet viribus, quemadmodum elapſo abhinc triennio è puellâ sex annorum meo in horto, quæ Hyoscyami Semen, Papaveris loco comederaſt, clarè effulſit. Hæc paulò pòſt ſtupendis correpta Symptomatibus, nunc Simiæ gestus exprimere, nunc mira cantare, nunc dilacerare vefteſ, aliasq; tractare affanias, nunc veluti infana parietes iuulfare, & ex angore animi, veſtis furibunda innectere ſe brachiis præſentium cœpit, quod ultra duodecim horarum ſpatium duravit, donec tandem vomitorio & Theriacâ adhibitis, malū nonnihil remiſit: quanquam & ſequenti adhuc die mira ſupererat animi perturbatio, nam & tunc continuè manus verſabat, velliſcabat vefteſ, ac ſi in maximas adducta anguſtias, admifſorum omnium ignara. Poſtmodùm planè convaluit, & in hunc uſq; diem vitâ, ſinè ullâ capitis noxâ & sanitatis detrimento, fruitur.

ALCEA JAVANICA ARBORESCENS, FLO- RE PLENO.

Cap. LVI.

Inter *Alceas*, quæ affinitatem quandam cum *Gossipio* habent, *Malvæ multa genera*, ſinè diſcrimine, à nonnullis immiſcentur: quamvis *Alcea* & *Malva*, duæ ſint plantæ toto cœlo diſſerentes.

Q

rentes. *Malva* enim in medio floris semina circa stylum nutritivum orbiculatim in pastilli formam congesta, palam subjicit oculis: *Alcea* vero ea in vasculo seminali, in quatuor vel quinque capsulas distincto è contrariò occultat; & hujus duo præcipue occurunt genera. Alterum, fructibus oblongis, *Bamia*; alterum brevioribus & ut plurimum rotundis, *Alcea* nuncupatum, de qua Plantæ, Frutices atq; Arbores habentur.

Plantarum in hortis nostris vigentium, *Alcea vesicaria Capitis Bonæ Spei*, vilissima non est censenda. Hæc vulgari est plerumque fruticosior & obscurius virens; ramis instructa pluribus, hirsutioribus, minimè verò aculeatis: *Foliis* minoribus, rotundioribus magisque glabris: *Vesiculis* seu *Calyculis* tristioribus, pallidis vel magis virescentibus, lineas dilutiores ex ferrugineo rufescentes habentibus; è quibus *Flores* nonnihil elegantiores explicantur.

Inter *Frutices* atque *Arbores*, non postremum meretur locum, *Alcea arborescens Syriaca*, quæ jam in hortis Europæis, *albis, carneis, purpureis & rubentibus* occurrit floribus: cui antecellit *Rosa Sinensis* tam foliosior, quam foliosa, & quinquefolia *Ferrarii*; nobis *Alcea Candaharense arborea, pampinea foliis, flore mutabili simplici, pleno, & foliosiore*. Atque huic raritate suâ palmam extorquet, *Rosa Batavico-Indica inodora*, seu *Malva frutescens rubra & pallida*, *Bontii*; nobis *Alcea arborescens Favanica flore rubicundo, & carneo simplici*: de qua sequentes admodum elegantes species, ex India obtinuimus.

Prima, sive *Alcea Favanica arborescens, flore pleno rubicundo*: Frutex peramoenus jucundusque est, ad pergu-

pergulas texendas valde idoneus, Rosarum excrescens altitudinem: qui compluribus obsequiosis, tenuibus & lenti Ligustri in modum divari-catur viminibus: per quae *Folia* cernere licet, longis innitentia pediculis, auriculas circa caulem habentibus, laevia, tenera, late virentia, digitorum trium vel quatuor transversorum longitudine, latitudine duorum triumve, crasso modo in ambitu dentata, Alceæ junioris Syriacæ figurâ; aut si minora tantum consideres, cum Gelsimini Indici flore phœnicio Ferrarii foliorum extremis lobis, tam formâ quam consistentiâ admodum convenientia. E ramorum extremitatibus, & foliorum proximorum sede, *alabastrum*, circa tempus floriferum germinare incipiunt virides striatique, longis suffulti petiolis, & à basi usque ad medium, foliolis angustissimis, veluti cancellis ita obsepti; ut calyculos eorum geminos jure meritoque existimare posses. Horum alabastrorum singuli cum maturitate in quinque lacinias dehiscentes, *Florem* admodum spectabilem & amplum Alceæ arborescentis Syriacæ similem, petalis quinque rubicundis constantem, expandunt: cuius medium occupat triuncialis fermè stylus, crocis pavonino in apice coronatus, & ab imo usq; ad summum, modo multiplici foliorum fœtu luxurians, modo quinis quaternisve foliis, triplici, quadruplici aut numerosiore serie ita cinctus; ut flos vel densissimâ foliorum compage omnino plenus, vel quasi tres, quatuor aut quinq; flores alii ex aliis enati, spectaculum intuentibus jucundum oblectationemque præbeant.

Altera Species, sive Alcea Favanica arborescens flore pleno carneo: nihil peculiare possidet, in quo à jam delineatâ differat, præterquam quòd Flores ejusdem, (qui etiam obscuri vel plane nullius odoris) carneo peramœno colore infecti sint. Inde plura de illâ scribere supervacaneum judicavi. Non minùs tamen quàm prior, nervis multis per longitudinem foliorum floris discurrentibus distincta. Utraque in hortis Indiæ, velut apud nos Rosa colitur.

ALTHÆA AMERICANA PUMILA, FLORE LUTEO SPICATO.

Cap. LVII.

A*lthæa & Malva, Sorores duæ, perquàm sibi similes, semina circa stylum nutritivum arctè in orbem disposita, formâ caseoli gerentes, parvoque distantes discrimine: hæc tantùm eò, quòd magis herbacea plerumque sit, & Semen in rugosioribus pericarpiis utplurimùm contineat: illa verò, quòd plerumque lignosior, hirsutior & fruticosior excrescat, ac Semen in pericarpiis hirsutioribus lanuginosioribusve magis compressum offerat; cui Althæam sequentem Americanam subjungo.*

Hæc Planta lignosa, ramosa atque humilis est, molli lanugine hirsuta: Folis Althææ vulgaris minoribus, pediculo longo caulinum alter-

alternatim ambientibus; cuius in summo *Flosculi* quinis foliolis flavis constantes, densè in spicam congesti cernuntur; originem è calyculis geminatis ac villosissimis, quorum quisq; in partes mucronatas quinq; divisus, petentes: flosculis delapsis succedunt *Semina* compressa, pericarpiis lanuginosis inclusa, quæ stylum nutritivum circulatim & arctè ambiunt, & dimidiò Althææ nostratis sunt minora. Abundat in locis saxosis Insulæ *Corocao*.

GERANIUM NOCTU OLENS ÆTHIOPICUM, RADICE TUBEROSA.

Cap. LIX.

DE Geranio tristi Herbariorum, quod jam antè complures elapsos annos, in Europâ potenti nostrâ, totum Geraniorum genus præprioris nobilitavit, eorumque gloriam maximè adauxit, se verò ipsum in cultioribus viretis, tam raritate, quam merè in florem collectâ savitatem, eaque jucundè olente, & notabili odoris proprieate expetendum commendavit: nullum, præter Cornuti, descriptum invenio; cum tamen variæ ejusdem species circa Promontorium Bonæ Spei reperiantur. De quibus primus omnium **PERILLUSTRIS** ac **GENEROSUS HEROS, DOMINUS DOMINUS à BEVERNINGK** tres sequentes in Belgium, summâ cum Botanicæ Scientiæ Cultorum voluptate,

Q 3

trans-

transferri curavit, quæ in florifero Ejus Horto lætissimè virentes floruère omnes, atque ex parte etiam Semina tulerunt.

PRIMA SPECIES,

five

*Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ,
foliis Myrrhidis latioribus.*

TÜberosam agit Radicem, obsoleti coloris purpurei, per amplam & crassam, crassisque balanis, colore & formâ junioribus Carotæ flavæ radicibus haud absimilibus præditam: quæ, antequam è terrâ erumpit, in surculos aliquot veluti propagines subinde facescit palmares, *Folia* emittentes Geranii tristis *Cornuti* majora atque asperiora: ex horum gremio *Caules* deinde in pedalem majoremve elevantur longitudinem, rotundi, inanes, ternis ac quaternis longè distantibus, folioso margine fimbriatis intercepti geniculis; in quorum singulis Folium conspicitur, inferioribus terræ proximis longè minus, in primis, quò altiorem in caule gradum obtinet. Sequuntur *Flores*, caulum & pediculorum in cacumine quibusdam foliolis radiato se repræsentantes, novem vel decem in umbellam dispositi, Geranii tristis *Cornuti* non nihil maiores; qui in *Frustris* longos, rostri gruinalis instar formatos abeunt, *Semen* oblongum continentes, coloris (nisi me fallit memoria) olivacei, cuius non solum cum plantæ integræ picturâ coloribus vivis affabré illustratâ, Anno M. DC. LXIX. per ILLUSTRISSIMUM DOMINUM à BEVERNINGK particeps factus; sed Anno jam

jam præcedente, ILLUSTRISSIMO etiam huic MÆCENATI vivâ radice, & siccâ ipsâ, me exhilarare plantâ complacuit. Ex quo non minùs TANTI HEROIS Cura in promovendis studiis laude dignissima, quâm summa in me immeritum benevolentia, Sole clariùs meridiano effulget.

ALTERA SPECIES.

Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, foliis Myrrhidis angustioribus, mihi indigitatum: Primæ speciei in omnibus est simile; nisi quòd Flores ad purpureum obsoletum inclinent colorem; Foliaq; in lacinias plures & angustiores dissecta, quorum pediculus nonnunquam magis purpurascit.

TERTIA SPECIES.

Radicem habet pariter tuberosam, Folia verò Aquilegiæ; inde etiam Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, Aquilegiæ foliis dicta. De quâ in posterum, nec non de aliis speciebus quibusdam novissimis, quarum picturas Excellentissimus D. Wilhelmus ten Rhyne nobis Anno M. DC. LXXV. ex Promontorio Bonæ Spei transmisit, plura, Deo volente, subsequentur.

Hàc vice à contemplatione Geranii tristis formæ, ad florum ineffabilis, svavitate præcelentis Moschi, odoris dignissimam admiratu proprietatem convertemur. Hi enim Flores, instar Hesperidis Theophrasti, influxum illucentis Solis adeò aspernari videntur, ut ferè integro die nullum; cum Lunæ verò accessu odorem inenarrabilis svavitatis, è meatibus, (invisibili modo, fermè

fermè sicut *Colocasia* humorem aqueum è foliorum venis ac poris visibiliter diffundant: qui intempestà quoq; nocte ad Auroram usque perseverat, statimque cum Solis præsentia evanescit; quemadmodum illud à *Cornuto* jam annotatum, cuius de supra dictis causis, hæc est animi sententia: cùm floris substantia rarior, & odorifer humor oleofus, valdè sit tenuis, per aperitos meatus levissimo calore Lunæ sideris evocatus, spirat fragrantissimè, intensiori Solis verò dissipatur. Atque propterea ejusmodi flores interdiu odore destituuntur, quoniam, inquam, illorum humor oleofus à Sole ita diminuitur, ut inefficax sit atque ineptus svavitate suâ ferire nares. Et quod de Geranii florum odoris Naturâ, Naturæque causis, jam expedivimus breviter; etiam de Plantarum omnium, quibus eadem indoles, intelligendum. Hic verò notandum, quasdam hujus Naturæ Plantas, proprietatem mirabilem, multò melius atque clarius exferere, quàm alias: quædam enim interdiu propemodùm nullum, noctu verò fragrantissimum exhalant odorem; ut *Gerania noctu olentia*, *Arbor tristis*, *Hesperis* tām *Pannonica* quàm *Syriaca*: è contrario quædam etiam interdiu odore quodam; sed multò languidiori quàm noctu, sunt præditæ. Causa verò, cur illæ interdiu Plantæ lunares etiam fragrent, hæc est: quòd earum humor sulphureus ac oleofus, copiosior & crassior, qui calore Solis non adeò, uti priorum, exfugi & consumi potest, cuius generis perplures reperiuntur, atque inter cæteras *Leucojum*, *Viola Damascena*, *Superba flore pleno:*

pleno: ut & Rosæ Eglenteriæ folia, quorum fragrantia etiam post frigidiusculam pluviam, præsertim die in vesperam inclinante, perceptibilis magis animadvertisit; idque partim, propter eorum copiam & magnitudinem, quæ recollectis quadantenus sulphureis spiritibus, quamvis illi parcè tantum prodeant, attamen tamen multis viis se exferentes, validum satis excitant odorem; partim quia crassus eorum ac viscosus humor resinofus, spiritus volatiles sulphureos magis constringit, quapropter dissipari non penitus, eoq; citius se recolligere possunt. Et sanè, quod Rosa Eglenteria pro foliorum abundantia, in Geranii tristis florum paucitatis comparatione, noctu odorem haud fortiorum offerat, in causa est, spiritus ejusdem sulphureos non tamen efficaces & subtile, humoremque eos constringentem crassioris consistentiae esse. Atque hæc mea, pro tenuitate quidem opinio, quam etsi publici juris facere non erat animus, tamen moveri me passus sum. Tibi vero Modeste Curioseque Lector, meliora explorare, in quibus erravi rejicere, & si aliquantis per semitam inii, viam clariorem aperire licet.

**GERANIUM ÆTHIOPI-
CUM MYRRHIDIS FOL: TERT:
FLORE MAGNO STRIATO.**

Cap. LIX.

Geranium *Aethiopicum Myrrhidis* Folio tertium;
pedales & cubitales profert caules hirsutos,
R partim

partim virides, partim rubentes, geniculatos, ramosos, quorum articulorum juncturis pinnæ duæ cartilagineæ annexæ, & *Folia* longis pediculis adhærent subhirsuta, plurimis segmentis divisa, crenata, & per oras aliquantulum rubentia, faciem medium inter Geranii Apuli, Coriandrifolio *Columnæ*, & Geranii tristis *Cornuto* folia minora, obtinentia. *Flores* in umbella pauci, carnei, speciosi, striis purpureis insigniti, foliis quinque amplis, ad imum angustis, conflati, è calycibus longis, hirsutis, quinquepartitis, ex-euntes: quibus *Fruitus* rostratus, & *Semen* Geranii Apuli, Coriandrifolio, succedit.

Perelegantem hanc Geranii Speciem, nusquam, nisi apud ILLUSTRISSIMUM DOMINUM HIERONYMUM à BEVERNINGK, cui ex Africano Bonæ Spei Promontorio florum varii generis abundantissimo, Anno reparatæ Salutis M. DC. LXIII. misfa, vidimus.

CARYOPHYLLATA MON- TANA FLORE PLENO PRO- LIFERO, FOLIO HEDERÆ TERRESTRIS.

Cap. LX.

Caryophyllata illa perelegans, à Clusio pro montana tertia, expressa ac descripta, in Borussiâ etiam nostrâ nascitur, tamen simplicibus, quam plenis, immò nonnunquam etiam proliferis floribus.

ribus. Hujus autem pulchritudinem & diversitatem à *Caryophyllatâ aquatica* nutante flore, nutrimento tantum superfluo ac abundantibus pluviis adscribendam, & mutuatam ad breve temporis spatium raritatem, minimè durabilem, altero post anno, pereunte hoc adscito decore, in vulgarem suam faciem recedere existimo: quod clariùs evolvere in *Viridario meo Borussiaco* meditor.

Hic verò quandam ejusdē penè speciei, ab aliis *Caryophyllatis omnibus*, quas unquam confspexi, diversam sisto: quæ aestimatione non indigna, sive peculiaris sit species, sive nobilis fortè ab aquaticâ vulgari nutante flore tantum varietas; quod liquidò confirmare non possum, cùm non nisi unicam plantam, Svecici belli tempore, ex Casubia montibus mense Majo florentem, acceperim. *Radix* ejus, *Caryophyllatae aquaticæ* tām colore, & facie, quām sapore prorsus respondebat, in aliquot pariter diducta propagines; ex quibus *Folia Hederae terrestris paria*, orbiculata fere, per ambitum modicè serrata, & leniter crispa, pediculis sessuncialibus innixa virebant; quorum unicum duntaxat lobulo exiguo, rotundo, utrinq; circa basin auriculatum. Hæc interfolia, *cauliculus* palmaris, erectus & firmus eminebat, ternis vel quaternis, in lacinias tres latas ferratasq; sed non usq; ad pediculum divisis *foliolis* inferiū septus; proximè à summo fastigio elegantissimum sustinens *Florem*, sanguineum, seu hilaris cinnabaris fulgore ardentissimum, & multiplici foliorum texturâ ac serie constantem, *Caryophyllatae montanæ* tertiae multiplici flore Clusii propemodùm formam referentem, calyce excepto, è foliolis

multò minoribus constructo. Ex dicti floris centro, caulinus ad sesquidigitum altitudinem transiliebat, flore alio minore ac minus folioso, magnificè quasi venustate matris suæ triumphante ornatus, gratisimumq; plantæ hujus aspectum, multis etiam exoticis palmam eripientis exhibente. Tota planta lanugine Caryophyllata vulgaris modo pubescit, eaq; facie & magnitudine, quā inter icones expressa, in nostro Herbario vivo servatur.

PULSATILLA POLYANTHOS VIOLACEA, ANEMONES FOLIO.

Cap. LXI.

Radicē nititur nigrā, crassā, non admodūm profundā, inferiūs in plures tenues ramos & fibras, superiūs in multa capita diffusā. Quæ novo vere statim post solutas nives, immò non-nunquam sub illis, caules multos sesquipalmates & dodrantales, rotundos, inanes, albis tenerisq; pilis planè hirsutos emittit: horum quivis pauculum ultrà medietatem *coronulā* in lacinias plurimas dissectā, extrinsecus perquām villosā, intrinsecus glabrā & venuulis striatā, cingitur; in extremitate *Florem* Pulsatillæ vulgaris quidem formā & hirsutie æmulum, sed longè ampliorem, è foliis sex latis coeruleis vel violaceis compositum, gerens spectabilem, odoris dulcis; cuius medium globus, ex densis capitula lutea gestantibus constipa-

stipatus staminulis, occupat; hujus è centro capillamenta rursùs densa & mollia, in cuspide, vel penicilli in morem conjuncta prorumpunt, sensim decadente flore altius sese ac latius, in *Globo* villosâ cæsarie comofo & incandescente expandentia; ac in cujuscunq; infimâ cæsariei parte, *Semen* exiguum longiusculum, parvo in pericarpio villoso complectentia. *Folia*, præterlapso floris tempore, primùm se conspicienda offerunt, Anemones hortensis latifoliæ simplici flore tertiae Clusii, latioribus foliis proxima, longis pediculis hirsutis suffulta, in lacinias tres primarias ad pediculum usque divisa, & hæ in alias bifidas vel trifidas minùs profundas, quarum unaquæque iterum in anteriore parte dissecata: hæc folia justam consecuta perfectionem, venosa, dura, rigida, & præcipue subtus ac per margines sunt hirsuta.

An *Pulsatilla V*, sive folio *Anemones secundæ*, vel subrotundo, à Caspero Bauhino in Prodromo descripta; cuius autem floribus petala septem adscribit, &, quòd inter folia proveniant, affirmat?

Asperis, sterilibus & incultis Borussiæ ac Casubia gaudet locis, ericetis, sylvarumque marginibus: ubi planta una vel altera, floribus Hepaticæ rubræ instar pulchrè rubentibus, reperita. In Poloniâ candidissimis occurrit floribus, ut **ILLUSTRISSIMUS** atque **CELSISSIMUM PRINCEPS** ac **DOMINUS, DOMINUS MICHAEL CASIMIRUS RADZIWILIUS, S. R. IMP. PRINCEPS, MAGNI DUCATUS LITHVANIAE VICE-CANCELLARIUS & EXERCITUUM DUX**

134 JACOBI BREYNII PLANTAR.

PULSATILLA POLYAN-
THOS ANEMONES FOLIO,
CUM FOLIIS ET FRUCTIBUS.

CAMPESTRIS &c. gratiosissimè mihi primùm detexit: quæ posteà à *Petro Breynio* Fratre, cum aliis generibus raris nondum descriptis, pubescente Majo, in Masoviâ inter Warsaviam & Thorunium observata.

Cùm inter icones, Planta florens sinè foliis tantùm repræsentata; in Lectoris gratiam, plantam deflorentem cum foliis & fructibus hic subjunxi.

PULSATILLA FLORE OBSOLETO, CAULE NUDO.

Cap. LXII.

Radice ac foliis, Pulsatillæ vulgari flore obsoleto persimilis; præter *caules*, qui nudi planè nec ullà redimiti coronulâ, cuius summo contra *Flos* multò major, magisq; patulus, è colossino obsoletus, foliis octo constructus, ac innumeris crocos flavos gerentibus staminulis præditus, gloriosè insidebat; huic plumosa congeries cum Semine, à præcedente nihil diversa, tandem succedebat. Hoc *Pulsatillæ genus rarissimum*, quale nec antè, nec post vidi, Anno M. DC. LX. cùm Patriam dulcissimam maximo belli incendio Mars furibundus distringeret, à rhizotomâ mulierculâ ex Cassubiæ montibus mihi initio Maji allatum.

JACO-

JACOBÆA ÆTHIOPICA LAVANDULÆ FOLIO.

Cap. LXIII.

Virgæ, ex radice quas fundit, rotundæ sunt, striatæ & incanæ, magnitudine Millefolii sylvestris; per quas *Folia* viridi-incana, uncias duas longa, culmum lata, nervo per medium decurrente crasso, similia foliis Lavandulæ. Virgarum fastigia in surculos quosdam, & hi in pediculos duos, tres, quatuor, pluresve, minutissimis donatos foliolis, abeunt; quorum singuli *Florem* è calyculo, torulis viridibus canaliculato, Jacobææ gestant minorem, radiatis aureis, per extremum incisis foliis, umbonem concolorem ex multis apicellis, sive tubulis constantem, coronantibus: qui in papposum tandem *Semen* oblongiusculum, Jacobææ vulgaris non dispar, abit. Gaudet locis herbosis Promontorii Bonæ Spei.

JACOBÆA ÆTHIOPICA LARICIS FOLIO.

Cap. LXIV.

Nascitur & inibi *Jacobææ Species* in ericetis rarior, *Ericæ facie*, quæ nomine *Ericæ flore luteo*, inde unà cum Jacobæâ præcedente, & sequentis specie primâ, Anno M. DC. LXIV. ad ILLUSTRISSIMUM MÆCENATEM

TEM NOSTRUM missa. *Hæc lignosus & parvus est Frutex, Ericæ similis; ramos ferens multos, dilutè virides, rotundos ac striatos, inferiùs ubi nudi, tuberculis densis, sive foliorum vestigiis delapsorum, punctulis veluti, inæqualiter utrinque, & in medio positis, instar Evonymi alterius Clusii insignes: cæteroquin, ab imo ad summum, numeroſo ac denſo agmine Foliis uncialibus & dimidiò minoribus, angustissimis, lätè viridibus, Pinastri tertii Hispanici pumili Clusio, vel Laricis accendentibus, at mollioribus, ita circumdati stipatiq; ut ipsos ramos penitus occultent. Florem in ramulorum & surculorum cymis plerumq; solitarium producit aurei coloris, stellatum, Jacobææ haud multùm absimilem, minus autem foliosum, calyce longiore, maturitate in pappum evanescēt & Semen nigrum Jacobææ longius relinquentem.*

JACOBÆA SPICATA MONOMOTAPENSIS.

Cap. LXV.

DUæ iisdem in locis *Jacobæa spicata* reperiuntur species. *Prior: caule longiori, quam prædictæ, adolescit, rotundo, striato, in ramos diducto satis longos; quos hinc indè folia sepiunt subrotunda, crassa & serrata, Euphrasiae foliis quodammodo accendentia, in mucronem verò acutiorem desinentia. Flores scansiles per ramulorum longitudinem serie quâdam succedentes*

S gerit,

gerit, veluti in spicam congestos, flavos, radiatos, disco melino Jacobææ vulgaris minore, calyculo quoq; longiore & angustiore, ex numerosioribus squamulis viridibus, fimbriam albam lanuginosam habentibus, imbricatim compacto. Horum florum apicelli, in pappos resoluti, unâ cum *Semine*, Jacobææ paululum exiliore, avolant. Tota planta hirsutie quasi subaspera, & albâ lanugine obsita conspicitur.

Alterius speciei, caules itidem striati sunt & ramosi, ast minus lanuginosi; *Foliisq;* paucioribus septi, ac *Floribus* rarioribus, surculo longiusculo, sœpè solitariis insidentibus, onusti.

JACOBÆÆ AFFINIS PLANTA TUBEROSA, CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. LXVI.

Quoniam in Jacobææ Historiam incidimus, non abs re fore existimo, hic loci *Plantam rarissimam Capitis Bonæ Spei, pappescentem*, studioso Herbarum Contemplatori, antè oculos collocare; quæ medium cum *Jacobæa* & *Chondrilla bulbosa Lobelii* habere affinitatem videtur.

Radice est tuberosâ, fuscâ, in orbicularem latitudinem effusâ, *Cyclaminis* facie: *Foliis multis, Cyclaminis* etiam haud valde absimilibus, ex saturè & dilutiore amoëna viriditate eleganter variegatis; inter quæ *cauliculi* teretes, concavi, paucis foliolis septi, bini, terni, pluresve, do- drantalis

drantalis longitudinis exsurgunt, *Florem* unicum aureum, Jacobææ latifoliæ Pannonicæ tertiae Clusi similem, in pappum abeuntem, sustinentes. Hæc in Ramulo sicco, & figurâ coloribus summo studio, ad plantam, quæ in BEVERNIN-GIANO HORTO Anno M. DC. LXIIX. floruit, notare potui.

SENECIO VISCOSUS ÆTHIOPICUS, FLORE PURPUREO.

Cap. LXVII.

SEqvipedalis, immò & cubitalis est Planta, *caule* solidiore quàm Senencionis vulgò noti, & Jacobææ in modum duro ac striato, ramis aliquot prædicto, præsertim superiùs, ubi *Impiæ Plinii* de more, caulem excedunt; *Foliis* haud multis alternatim latâ basi caulem amplectentibus, Senencionis vulgaris minùs laciniatis, quasi circumrosis ac crispis, quorum extrema pars fastigata. *Flores* in ramis & caule dense coacervati & aphylli cernuntur, tubulis & staminulis multis purpurascenscentibus conflati, ex calyculo striato provenientes, ac vulgaris ritu celerrimè fatiscentes in pappum, sub quo *Semen* longiusculum, cinereum & striatum, nihil à Senencionis nostri, nisi quòd nonnihil majus, differens.

Senecio hic per universum hirsutus ac tactu viscidus, juxta Promontorium Bonæ Spei viget; Inde ILLUSTRISSIMO DOMINO à BE-

140 JACOBI BREYNII PLANTAR.

VERNINGK missus, à quo Anno M. DC.
LXIII. munere, & posteà à Dn. Doct. Huyberto ac
Dn. Doct. Slado accepimus.

ERIGERON ZEILANICUM
LAMPSANÆ FOLIIS.

Cap. LXIX.

Magnitudine, foliis, caule & ramis, illi
Cichorii generi, *Lampsana* à Dodonæo ap-
pellato, persimile; magis tamen hirsutum, *Flo-
ribus* uberrimis, pallidi coloris, *Conyzæ* cæruleæ
acris Caspari Bauhini, minoribus, quos nulla am-
biunt petala, onustum: *Semen* exile pappescens
Conyzæ acris annuæ albæ Morisoni par, quod
vento etiam lenissimo è residuis florum calycu-
lis dispellitur. Ex *Zeylan* Insulâ, vel propter fo-
liorum, vel virium fortè quandam convenien-
tiam, nomine Betonicæ Anno M. DC. LXX.
accepimus.

EUPATORIUM ERI-
COIDES CAPITIS
BONÆ SPEI.

Cap. LXIX.

DUæ in primis, sub Eupatorii nomine descri-
ptæ, inter alias, Plantæ, apud Auctores re-
periuntur. Prima, *Agrimonia*, quæ verum Dio-
scoridis

scoridis & aliorum Græcorum Eupatorium existimatur. Altera, *Herba S. Kunigundis Tragi*, quibusdam Eupatorium *Abvali Ibn-Tsinæ*, seu Arابum (sed perperam) creditum. Illi, quæ lappulas echinatas ferens est planta, *Agrimoniæ* nomen; *Huic*, quæ planta pappescens, *Eupatorii*, relinquo, maximè cum Botanici quidam hujus seculi præcellentissimi, verum ac concinnum in hoc studio ordinem venantes, ita hoc disponere (uti ferè patet) cupiant. Quanquam & minimè redarguendi, qui *Agrimoniæ*, cùm Eupatorio Antiquorum magis conveniat, *Eupatorii* nomen relictum; utq; *Eupatorium pappescens* alii, aut jam dicto Tragi nomini *Herba S. Kunigundis*, subderetur, præoptarent. Judicium autem de his, aliis permitto, meq; ad *Eupatorium pappescens* converto: de quo præter jam ab aliis descriptas, complures adhuc novas exhibere species in Herbario meo possum.

Et quidem inter cæteras *Eupatorium Africanum* hoc *rarisimum*. Quod *Suffrutex* est lignosus, frequentissimis ramis, tortuosis & duris divaricatus, ad figuram *Ericæ Myricæ* folio incanæ (floribus & semine exceptis) tam propè accedens, ut non ovum ovo similius: quoniam non rami tantum; sed *Foliola* etiam eorum, quibus densissimè *Ericæ* penitus vulgaris modo coniecti, tomento adhærente albicantia sunt & incana. *Flosculi* verò in ramorum apicibus, in muscarios parvos conglomerati, *Eupatorii* conspicuntur persimiles; sed minores multò, & subtilioribus squamulis purpurascentibus imbricati; è quorum medio purpureus promi-

net tubulus, *Semini* papposo insidens, quod maturum, nigrescit, nec quicquam ab Eupatorii vulgaris seminibus diversum.

EUPATORIO AFFINIS PLANTA ZEILANICA, FOLIIS ULCI.

Cap. LXX.

Altius Africano, penè ut vulgare, *Herba S. Kunigundis à Trago* dictum, *caulibus* rotundis, striatis, in viridi aliquantulum purpurascientibus, sapore (in resiccatis) salso, fruticat; quos *Folia Ulmi* vulgaris æmula, sed minora, versùs pediculum fastigiata, ac sensim latiora, rotundioraq; evadentia, parvis intervenientibus pediculis alternatim ambiunt. Caulium fastigia in surculos aliquot dividuntur, atq; hi rursus plures in petiolos, quibus incompositi *Flores* umbellam mentiuntur, Eupatorii Ericoidis floribus similes, sed pallidi seu straminei coloris, atq; ex pluribus staminulis conflati. Seqvuntur *Semina* minuscula Stoechadis citrinæ Herbariorum paria; inter quæ, in meditullio calyculi crebris squamulis compactiles, præterea velut spadiceus, exiguis & durus *Fruktus*, seu *Vasculum* *seminale* *coniforme* excrescit, superiùs sæpè reflexum, intùs inane & splendidum, quantum observare licuit.

CHRY-

CHRYSOCOME ÆTHIOPICA PLANTAGINIS FOLIO.

Cap. LXXI.

SI Planta *Lavandulæ affinis* ista *verticillata*, pro *Stœchade Arabicâ* ubique nota, nomen retinere debet; quam ob causam *Chrysocomæ*, *Stœchadis citrinæ* nomen possideant, non video. Nam, si *Stœchas Arabicæ*, citrinis inveniretur floribus, potiore jure illa cum *Elichryso duodecimo Caspari Bauhini*, nomen *Stœchadis citrinæ* sibi vendicarent. Commodius igitur, meâ opinione, *Stœchadibus citrinis Herbariorum*, nomen *Chrysocomes* cum Clusio tribueretur, quin etiam cum Chrysocome Antiquorum melius, quam Stœchade conveniunt.

Chrysocome annumerandi ergò omnes *Caspari Bauhini Helichrysa*, excepto primo, sive foliis *Abrotani*, quæ planta corymbifera; & duodecimo, sive *Stœchade viridi capitulo oblongo*, quæ planta verticillata, à Johanne Bauhino optimè *Stœchadi Arabicæ*, cuius vera species, addita. Similiter ad *Chrysocomes* vexillum pertinent *Gnaphalia Caspari Bauhini*, præter *primum sive maritimum*, quod cum *septimo & octavo*, sive *roseo sylvestri & hortensi*, ad *Corymbosas amandari* debet. Sed prætermisisis jam cognitis, ad novas describendas, & quidem primò ad *Chrysocomen Africanam Plantaginis folio*, ab omnibus aliis diversam, quam ex liberalitate ILLUSTRISSIMI DOMINI à BEVERNINGK

habeo,

habeo, & postmodùm Anno M. DC. LXX.
à D. Slado accepi, me jam accingo.

Hæc ex *Radice nigrâ & fibrosâ, caulem* fert lignosum, firmum, plûs fermè quàm pedalem, sæpiùs alios caulinulos producentem, vel minime, vel parumper & quidem superiore tantùm medio lanuginosum, ubi penè nudus, aut pauca faltem foliola habet: inferior verò ejus medietas, *foliis compluribus condecoratur, virescentibus & glabris,* Plantaginis lanceolatæ perbellè æmulantibus; sed brevioribus, latioribus, longeque multò rigidioribus, per oras modicè reflexis & crispulis, supinâ parte eleganter splendentibus; in quibus nervi quinq; insigniter conspiciuntur secundum longitudinem, cum venuulis satis validis per latitudinem vario flexu discurrentibus, cernuntur. Horum infima longiusculis & latis pediculis fulciuntur; reliqua verò sinè pediculo cauli adnata, marginibus utrinque in caule adeò devergunt, ut planè alatus videatur. *Flosculi* caulum & ramulorum fastigia occupant in comam cohærentes, Stœchadis citrinæ Italicae Johannis Bauhini simillimi, at breviores, è squamulis ex stramineo & ferrugineo mixtim colore compactiles, quorum apices medii, cum maturitate in papposum *Semen* exiguum Stœchadis citrinæ Germanicæ abeunt, & aurâ levissimâ dissipantur.

In locis Capitis Bonæ Spei sterilibus luxuriat, ubi Vere floret, & præterlapsis aliquot Hebdomadibus *Semen* magnâ abundantia profert.

CHRY-

CHRYSOCOME PEREGRINA

major frutescens.

Suffrutex lignosus est atq; ramosus, cubitalis
saltitudinis, lanugine candidissimâ obductus:
Foliis multis, Chrysocomes Germanicæ majori-
bus: *Floribus* Gnaphalii Americani Clusii, coloris
verò vel citrini, vel immortali auri fulgore re-
splendentibus, ac subinde multò longioribus,
Lupulorum capitula quodammodo æmulantibus.

Colitur in viretis Belgii, ubi Anno M. DC.
LIII. apud D. Davidem Brabant nomine *Gna-*
phalii Alexandrini, & Anno M. DC. LX. in
Horto publico Amstelodamensi, nomine *Gna-*
phalii Americani majoris flore aureo, legi.

An *Stæchas citrina*, *floris & magnitudine, & colo-*
re speciosa, *Johannis Bauhini?*

CHRYSOCOME GERMANICA, FLORE
ignecente, sive ex aureo rutilante.

STÆCHADI citrinæ Germanicæ latiore folio
Johannis Bauhini, in omnibus similis, præter
squamulas florum, quæ admodùm eleganter ex
aureo in modum prunæ rutilant, & aspectu pul-
cherrimè jucundissimèq; splendent. Nascitur in
Casubiæ sterilibus arenosis & apricis locis, præ-
sertim sublimioribus; Julio & Augusto floret;
Septembri & Octobri perficiuntur Semina. De
hujus plantæ facie & viribus, jam quædam in
Miscellaneis Curiosis Medico-physicis Academiæ Na-
turæ Curiosorum monui.

CHRYSOCOME GERMANICA,
flore sangvineo.

PErsimilis antecedenti, Flosculis exceptis, qui
longiores, & squamulis sangvinei coloris

T imbri-

imbricati sunt. Planta valde rara, quæ unica tantum ex Casubia montibus, mihi Anno M. DC. LXII. mense Julio per rhizotomam mulierculam allata.

CHRYSOCOME SYRIACA,
flore atrorubente.

PULchra quoq; species Chrysocomes in Syriâ reperitur, *Baccharis* Rauwolfio dicta, *Foliis* plerumq; majoribus quam Germanicæ; *Floribus* verò brevioribus, quorum squamulæ atrorubenti colore tinctæ, quantum ex plantâ siccâ Rauwolianâ, in Monte Libano erutâ, aliisque duabus in Monte *Carmel* ab *Excellentissimi Domini Jacobi Golii p. m. Fratre* collectis, observare licuit.

CHRYSOCOME SYRIACA,
candidissimis floribus.

Non ita obvia alibi, quam in Saxosis Libani montis, ubi à Rauwolfio reperta, in cuius Herbario plantam exsiccatam vidimus dodrantalem. *Folia* ejus incana, latiora Chrysocomes Germanicæ atque breviora; *Flores* summis caulis bus insident pauci, ex argenteis retorridis squamulis compactiles, *Gnaphalii* montani floribus rotundioribus candidis haud impares, sed grandiores.

**CENTAURIUM MAJUS
AFRICANUM, FLORE
AUREO ODORATO.**

Cap. LXXII.

PRIMÀ aliquando, quâ ferit, æstate, nisi cœli nostri inclemtiâ impediatur, vel altero post

pòst anno, *caulem* emittit dilutè viridem, sesqui-cubitalem & proceriorem, crassitudine auricularis, solidum, durum, striatum, aliquot ramis concavum: circa qvem glabra, venosa, ac viridantia sunt *folia*, *Erucae*, vel si mavis, *Iaceæ* pumilæ (in horto culto) *Lobelii*, in modum laciniata, dodrantalia & palmaria, ac quò magis in summitate exeunt, eò minora profundiùsq; dissecta; qvæ autem à terrâ circa caulis pedem proveniunt, multò sunt ampliora, pedali nempe longitudine, latitudine verò quatuor aut quinq; digitorum, *Hippolapathi* vel potius *Armoraciæ* formâ, rigida, rugosa, per ambitum serrata, & versùs pediculum laciniata. *Capitula* caulis & ramorum summitatibus singula insident, rotunda, in latum turbinem fastigiata, *Centaurii majoris* lutei *Cornuti* majora, atque pari imbricata squamulorum commisurâ, tām accuratè loricata, ut lævia ac quasi polita videantur: ex quibus *Flores* staminei aureo colore perbellè fulgentes, atq; sva-viter olentes exeunt. His flaccidis *Semen* album *Cnici*, in summo, cili instar hirsutum, albâ involutum lanugine, succedit. *Radice* nititur longâ, crassâ, aliquot ramis præditâ, fuscâ foris & corticosâ, intùs albescente & resinosa, saporem dulcem ac gummosum habente; quæ perennis, frigoris autem impatiens & Solis caloris avida. Expetit enim solum calidum, *Barbaræ* nempe colles & incultos, præsertim non procùl *Gigeri* sive *Gigel* Urbem Mauritaniæ. Floruit Anno M. DC. LXIIX. in horto nostro, ex Semine per *Nobilissimum Dominum Carolum Sweikerum, Philobotanum & Scabinum Patriæ meritissimum*, Mons-pelio allato.

CHAMÆMELUM ÆTHIO- PICUM LANUGINOSUM.

Cap. LXXIII.

Chamæmelum hoc prorsùs novum, cuius munificentiā ILLUSTRISSIMI DOMINI à BEVERNINGK compos factus, pulchrum sanè ac perrarum est, eā fermè, quā Romanum, facie, in Promontorio Bonæ Spei crescens; quamquam minus, & ramos teneriores densā lanugine pubescentes, spargens; *Foliis* minoribus lanuginosis, Millefolii lutei junioribus & magnitudine quadantenus & figurā similibus. Ex ramulorum cymis, inter folia, *pediculus* palmaris ferè, gracilis & lævis exit, qui in summo, in *capitulum* læve, striatum, ex viridi albicans & veluti rorulentum, crenis magnis & obtusis per circumferentiam coronatum, paulatim crassescens abit: cuius medio *Flos* Chamæmeli vulgaris, disco ex tubulis mille minutissimis luteis conflato, foliolis candidis, sed perquam pusillis, ut Asteris cernui Columnæ cincto, eleganti spectaculo insidet. Excusfo flore, *Semen* copiosum, nigrum, Chamæmeli inodori minus, sequitur.

Hæc Planta, quam *Chamæmelum* quidem nuncupavi; propter capitula tamen, parumper à Chamæmelo recedere, & medium quoddam genus inter hoc & Asterem cernuum Columnæ videtur prætendere.

CHA-

**CHAMÆMELUM LUSI-
TANICUM LATIFOLIUM,
SIVE CORONOPI FOLIO.**

Cap. LXXIV.

ANNO M. DC. LXIII. plurimas inter plantas, ex seminibus Lusitanicis in Horto publico Amstelodamensi enatas, *Chamæmeli speciem pulcherrimam* Mense Julio florentem collegi; *cauliculis* multis ab unâ radice prodeuntibus, & summa tellure magnâ ex parte sparsis, sesquipedalibus, teneris ac leniter hirsutis, superius maximè: quos *Folia* sinè petiolis alterno positu vestiunt, utrinque in lacinias novem aut decem laterales divisa, medium quandam inter Coronopi maritimi minimi hirsuti, & Tanaceti alpini (adhærentia caulinis folia) Caspari Bauhini, figuram obtinentia. Singuli caules & rami singulos *Flores* producebant, tam capitulo, quam alias *Chamæmeli Romani* flore simplici, æquales, quorum candidissima, ad ungum citrina, anteriùs dissecta petala, discum, totum tubulis amplioribus luteis obductum, & ita figuratum, ut ab imo latior, in angustum verticem exacuetur, rotatim ambiebant. De *Semente* mihi non viso, nihil divinare possum.

An *Leucanthemum segetum*, folio ferrato, nondum descriptum; *Magarca Lusitanorum*, Domini Gabrielis *Grisley*, Chymiatri & Botanici, in *Viridario Lusitano*?

150 JACOBI BREYNII PLANTAR.

BUPHTHALMUM CRETICUM COTULÆ FACIE,
FLORE LUTEO, ET ALBO.

Cap. LXXV.

Controversia haud levis inter Doctos viget, can *Buphtalmum & Chrysanthemum* *Dioscoridis*, plantæ duæ sint distinctæ, vel una saltem & eadem. Qui unam esse credunt, sententiam suam his firmare rationibus nituntur: quòd *Dioscorides* utriusque plantæ *Buphtalmi* nomen tribuat; formâ ac viribus conveniant; & quòd ea de *Buphtalmo* tradiderit *Plinius*, quæ de *Chrysanthemo* prodidit *Dioscorides*. Alii contra, qui diversas esse plantas volunt, ex *Dioscoridis* descriptione sequentia obtendunt discrimina. Primum, quòd *Buphtalmo* folia insint *Fœniculo* similia, quæ planè capillaria; *Chrysanthemo* verò multifida. Deinde, *Chrysanthemi* caules in cibis mandi aliorum olerum modo scribit *Dioscorides*: id quòd de *Buphtalmo* agens silentio præteriit. Præterea, quòd flores *Buphtalmi* reddiderit *Anthemidi* similes: *Chrysanthemi* verò luteos & vehementer splendentes. Cæterum, de horum viribus disserens, *Buphtalmi* flores, cum cerato tritos, tumores duritiasque discutere tradidit in universum & affirmativè locutus: verum postea de *Chrysanthemo* scribens, hujus flores, inquit, *Steatomata* discutere produntur, particulariter & dubiè locutus. Sed dicat quicquid velit *Doctissimus Matthiolus* (cujus adducta sunt

sunt verba) non satis tamen valida sunt sua argumenta ad reddendam sententiam ejus indisfubilem. Nam *primo*, quod etiam *Fœniculi* folia sint multifida, negare nemo potest: quod autem *Buphthalmi Matthioli* folia, similitudinem nullam cum *Fœniculi* habeant, cuique cernere licet. *Secundo*, *Dioscorides* in describendo *Buphthalmo* neglexisse videri posset commemorare, caules in cibis mandi aliorum olerum modo; sed quid? neque tamen usum hunc impugnat; qui è contrariò à *Plinio Buphthalmo* tribuitur. *Tertio*, videre nequeo, in quibus *Dioscoridis* verba, cùm *Buphthalmi* flores, *Anthemidi* reddit similes; verbis, quibus *Chrysanthemi* flores exprimere studuit, repugnant: nisi forte pro *Dioscoridis*, *Galeni* acciperem: verùm enim verò tum facile *Dioscoridis*, luteum florum colorem apertè experimentia, in rectam me reducerent semitam, ut cum eodem *Matthiolo* (in descriptione *Buphthalmi*) facile colligerem, *Galenum Buphthalmi* flores, floribus *Anthemidis* similes reddentem, hoc tantùm de eâ intelligere *Anthemide*, quæ luteos profert flores. *Quarto*, parùm etiam efficit *Dioscoridis* de *Buphthalmi* florum viribus, mala antè memorata relevantibus, verbo illo, *discutiunt*; affirmativè: & in *Chrysanthemo* additâ voce *producuntur*, dubitativè scripsisse; cùm mihi sit persasissum, illum etiam aliis in locis, de herbarum viribus, affirmativè nonnulla, sibi non explorata, sed vel ex aliis tantùm Auctoribus, vel auditu percepta, tradidisse: quod in *Buphthalmo* etiam accidere potuit. Sed de eo in præsentiarum satis.

Ego

Ego pro tenuitate meâ, Dioscoridis de Chrysanthemo descriptionem, ita se habentem, libro IV. cap. 58. *Chrysanthemum aut Caltha, nonnullis Buphthalmos*: herba est tenera, fruticosa, læves proferens caules, & multifida folia: flores suprà modum splendentes, luteos, orbem oculi imitantes, unde *Buphthalmi* nomen traxit: propè oppida nascitur. Cujus caules oleris vice manduntur. Flores cum cerato triti, steatomata discutere produntur: regio morbo correptis, colorem brevi reddunt, si sequente longo balnei usu, post exitum ebitantur; cum *Buphthalmi*, quæ hæc est, libro III. cap. 156. *Buphthalmon* (quidam *Cachlam* vocant) tenues emittit caulinulos, mollesq;: folia fæniculi: luteum florem, anthemide majorem, oculi similitudine, unde non men traxit: circa oppida nascitur, & in campestribus: Flores cum cerato triti, tumores duritiasq; discutiunt. Ajunt epotam post exitum à balneis, regio morbo corræptis, colorem tractu temporis reddere; valde concordare fateor; ita ut colligere liceat, *Buphthalmum* & *Chrysanthemum* unam & eandem esse plantam: atq; hoc èò magis, quoniam hanc quoque fovere sententiam videtur Plinius, qui *Dioscorideas Buphthalmi & Chrysanthemi* descriptiones in unam, hoc modo breviter contraxit, libro XXV. capite 8. Est & *Buphthalmos*, similis, boum oculis, folio fæniculi, circa oppida nascens, fruticosa caulinibus, qui & manduntur decocti. Quidam *Cachlam* vocant. Hæc cum cerâscirrhomata discutit. Attamen de incertis certi quicquam statuere non sustineo.

Hoc verò liquet, *Buphthalmum* *Dioscoridis* plantam (quæ formam) esse tenuibus & molibus caulinis, fæniculi foliis, & flore luteo Anthemide majori. Quod etiam Alpinus de

plantis

plantis exoticis libro II. capite 49. paginâ 321. benè annotavit: qui pro Buphthalmo Dioscoridis, *peregrinum* suum existimare haud male inclinat: Huic non admodùm dissimilis planta, per Dominum Johannem Henricum *Tonnenbinder* (qui eandem in Horto Patavino, & ILLUSTRISSIMI CONTARENÌ collegit) jam dudum sicca ad me pervenit.

Hæc verò horti mei nunc etiam alumna, Chamæmelo persimilis, albam poscidet *Radice*, densis fibris se in terram figentibus, tenuibus & aliquantulùm tortuosis; initio nullius manifesti saporis, sed diutiùs in ore dentibus pressa, satis acrem, fermè ut Pyrethri lingvæ relinquentis. Ex illâ, densa in orbem circa terram *Folia* erumpunt, leniter hirsuta, magnitudine, divisurâ & formâ Pyrethri Bellidis flore Caspari Bauhini planè respondentia: inter quæ *caulis* penè cubitalis, nonnunquam etiam duntaxat pedalis, rotundus, mollis, cum tempore durior, coloris viridis, vel ex viridi albicantis propter hirsutiem, surgit; foliis minoribus, Chamæmeli magis convenientibus, sed crassioribus, in lobulos latiores divisis; ex quorum sinu, alæ, ut plurimùm longitudine caulem superantes, in tali abundantia, præsertim statim circa radicem, prodeunt; ut densa & orbiculata plantæ effigies subindè videatur ob alarum multitudinem obliquè & resupinè se propagantium. *Flores*, cui subest squamosum capitulum, squamulis viridibus lanuginosis, triplici serie contextum, Buphthalmi Alpini floribus non parùm assimilantur; nisi quod illorum petala, tredecim plerumq; numero, majorem, in medio

paulisper quasi exsculptum sive concavum, ex plurimis flavis tubulis condensatum orbem, circumambientia, breviora, latiora, lineis seu plicis striata, & dilutiore flavedine sint imbuta, in primis cum ad senium vergunt, & parte inferiore, ubi penè tantum sulphurea, conspicuntur. Primus horum florum, in medio plantæ supra caulem mense Junio exit, deinde alii in alarum majorum cacuminibus, & tandem reliqui in ramulis lateralibus, veluti succedanei ita se excipiunt, ut planta hæc totam non modò calidam æstatem atq; auctumnū fertilem, floribus condecoret; sed triste senium etiam subindè anni, genialiter coronet; messemq; semper uberrimam, latè compresorum *Seminum* saturè purpureorum, inter squamulas tenues membranaceas & latas, ejusdem planè coloris, nitentes, firmiter & solidè jacentium proferens; quæ tandem sicuti etiam squamulæ ipsæ, Regiæ suæ splendorem purpuræ, cum illeido colore spadiceo tristi commutant; & in generis sui conservationem apud nos quotannis sunt serenda. Planta hæc nullius excellentis est odoris, præter flores subdulcem & medicatum quadantenus, saporis calidiusculo & aromatico penè similem, spirantes.

Species adhuc alia ejusdem generis occurrit, Buphthalmum Creticum Cotulæ facie flore albo dicta: à priori in eo tantum discrepans, quod florum petala, quæ luteum illum magnumque umbonem circumradian, non dilutâ flavedine aurescant, sed splendide argenteo concolore lactescant. Unde flores, Pyrethri perquam sunt similes, tantamque huic plantæ similitudinem

cum

cum Chamæmelo conciliant, ut cujuslibet penè conspicientis oculo, species quædam Chamæmeli visa sit.

Observatum *hoc* primâ vice mihi adhuc adolescenti Anno M. DC. LIII. in Horto Academico Lugduni Batavorum, & posteà beneficio Seminis, ab *Excellentissimo, Nobilissimo Domino Doct. Arnaldo Sye, Medicinæ & Botanices Professore Celeberrimo* Anno 1673. mihi transmissi, meoque in horto enati; ac magnam sui copiam redditis. Ex quo Anno 1675, inter complures albis floribus, unica etiam de primâ specie planta, floribus luteis progerminavit.

CHRYSANTHEMUM ARBORESCENS ÆTHIOPICUM, FOLIIS POPULI ALBÆ.

Cap. LXXVI.

TAmetsi præcedenti Capite, dilucidè satis ostensum, nos ab illorum opinione, qui *Buphtalmum & Chrysanthemum* *Dioscoridis* unum esse volunt, non abhorrere; attamen aliud hic plantæ genus, à *Buphtalmo* nostro *Cretico* parumper diversum, nomine *Chrysanthemi* (quoniam illud, apud Præcellentissimos Botanicos, eo nomine notum) repræsentare placuit.

Et quidem primò *hoc* perrarum: quod *Fru-tex* est crebris & densis ramis, quorum juniores densum ob tomentum albidi; in quibus *Folia* subrotunda, crasso modo in ambitu ferrata, ac lanu-

V 2 gine

gine densâ rasili in utrâq; superficie obducta, Populi albæ minoribus simillima. *Flores* in ramulorum extremitatibus, aureo colore fulgentes, Chrysanthemi Canadensis bidentis, alato caule, Domini Morisoni, haud malè æmulantes, se præbent, umbone croceo, multis petalis nervosis, anteriore parte denticulatis, radiato, constantes. His demum *Semina* oblongiuscula, angulosa & solida Chrysanthemorum ritu reliquorum succedunt. Frequens circa Promontorium Bonæ Spei, & in Regionibus adjacentibus.

Icon ex Ramo sicco ILLUSTRISSIMI MÆCENATIS, nobis absentibus facta, dimidiā tantum floris partem, & minùs feliciter, quām optaremus, repræsentat.

In Tabulâ Chrysanthemi arborescentis, Ramuli duo *Bellidis* cujusdam luteæ Africanæ repens, BEVERNINGIANO in Horto à Fratre collecti, nomine *Chrysanthemi exotici minoris* capitulo aphyllo, propositi sunt. Hujus Plantæ integræ iconem, postmodùm Excellentissimo Domino Arnoldo Sye, pro innatâ gratificandi promptitudine, nobis donare complacuit, simul cum Historiâ sequenti accuratissimè concinnata.

BELLIS LUTEA, SIVE CHRYSANTHEMUM Capitis Bonæ Spei repens, flore aphyllo,
Domini Syes.

Radicibus nititur hæc planta teneris, albicantibus, nec ita profundis; ex quibus caulinculi „ emergunt rotundi, glabri, coloris pallido vire „ scensit, & aliquibus in locis quandoque ex fu „ sco subrubicundi: dividuntur hi rursus in alios mino-

minores, ut plurimùm versùs terram procum-,
bentes, quam, ubi attingere valent, mox novas,,
radiculas emittunt. *Foliis* donatur ex glauco,,
virescentibus, longiusculis, & inordinate inci-,,
sis, ac Coronopi folia quodammodo referenti-,,
bus, caulemq; semper ambientibus : in singulis,,
autem caulis, unicus conspicitur *Flosculus*,,,
lutei coloris, ex innumeris staminulis sive exi-,,
guis tubulis constans, instar orbis, sive disci,,
floris Chrysanthemi vulgaris, quem nulla amb-,,
iunt folia, quare & aphylli nomen inditum.,,
Semen maturum exiguum est & subrufi coloris,,
proximèq; ad Chrysanthemi vulgaris semen,,
accedit: quod cum ipso flore odorem spirat,,
haud ita gratum. Universa autem planta (apud,,
nos) annua est, & satis copiosè ex deciduo se-,,
mine repullulat.

CHRYSANTHEMUM CONYZOIDES LUSI- TANICUM.

Cap. LXXVII.

Albam, aliquando ramosam, habet *Radicem*,
fibris dependentibus: ex quâ *Caulis* rotun-
dus enascitur cubitalis, lenissimis & minutissi-
mis pilis pubescens, præsertim in summitate; qui
terræ partim incumbit, partim se surrigit, & in
ramos multos pandit. *Folia* ejus alternatim abs-
que pediculo sunt posita, lanuginosa, extremita-
tibus nonnihil reflexis, Conyzæ minimæ Lobe-

lii foliis respondentia, majora paulò tamen, lætioreque viriditate prædita, haud crispa vel undulata: ex horum sede & ramulorum angulis, non minus quām in caulium fastigiis, *capitula* proveniunt solitariè ac dura, foliis quinque, septem, vel etiam quandoque novem circiter majoribus, & quinque, vel pluribus minoribus, molliusculis, viridibus, & radiatim expansis subtūs donata; in medio verò *Flos* lutei coloris, cuius foliola per extremum denticulata, orbem ex compluribus staminulis conflatum coronant: quō evanescente, parva *Semina*, angulosa & solida, impensè incana, argenteique nitoris & serico tactu, succedunt. Tota hæc Planta, præsertim trita, Odorem aromaticum & resinosum à Conyzæ non multū abludentem spirat. Sapor itidem est aromaticus & ferè fervidus.

Si quis, *Chrysanthemum* hoc, cum *Aster*o secundo *Clusi* conferat, convenientiam illorum facile observabit. Sunt autem *Clusi* florum petala, longiora: differunt & capitulorum folia viridia; quæ è contrariò minora & pauciora: sic & hirsuties, in caule, ramulis & foliis, etiam hispidior cernitur; ut cuique facile, ex primo intuitu figuræ Clusii, animadvertere licet: præter hæc nullius certi odoris & saporis à Clusio mentio fit, qui in nostro notabilis.

CHRY-

**CHRYSANTHEMUM
CONYZOIDES ÆTHIOPI-
CUM, CAPITULO APHYLLO,
FOLIIS MAJORANÆ.**

Cap. LXXVIII.

Africanam quandam *Plantam lignosam*, Chrysanthemis quoque adnumeramus : cuius Flos, non illius vulgaris ritu, stellatus; sed Chrysanthemi more Valentini Clusii aphyllus : propterea autem à Chrysanthemis tamen minùs separandam, quam Chamæmelum nudum & Matricaria flore aphyllo, à suis speciebus, quarum florum umbones, æquè ac Chrysanthemi, petalis stellæ modo cinguntur.

Lignosus verò hic *Frutex* pedalis, Conyzæ minimæ Lobelii facie quodammodo nascens ; in plurimos se expandit ramos, rotundos, striatos; quos numerosa & conferta ambiunt *Folia*, Majoranæ hortensis foliorum formam & Sanamundæ primæ Clusii non male æmulantia, villosoira tamen ac parumper minora, odoris & saporis aromatici, Menthæ corymbiferæ, seu Costi hortensis instar. Summis ramulis singularia, eorum autem angulis saepius plura insident *capitula*, dura, villosa, discum luteum staminulis plurimis constantem sine radiatis in ambitu nascentibus foliis, continentia: donec tandem eadem staminulorum loco, *Seminibus* solidis & angulosis, ex cinereo colore albicantibus, Fœniculi seminis magnitudine, onerentur. In Bonæ Spei Promontorii

torii locis herbosis, oritur, ubi Mense Octobri & Novembri vernal; unde sub nomine Conyzæ minoris, sæpius jam memorato ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK missum.

CHRYSANTHEMUM AIZOOIDES AFRICANUM PRIMUM, S. LATIFOLIUM.

Cap. LXXIX.

NOvi prorsùs *Chrysanthemi* tria genera, mihi antè duodecim vel tredecim annos *Asteri* *Aizooides* nuncupata, à nemine, vel verbo etiam leviter tacta, propono, substantiâ Sedo sive *Aizoo* planè similia, sed quantum mihi liquet, nulli convenientius, quam *Chrysanthemo*, in primis generi *Floris Solis* nomine decantato adjungenda.

Primum genus, nobis *Chrysanthemum Aizooides Africanum*, *latifolium*, *flore citrino* appellatum, antè plures, quam XVII. annos, Amici nostri *Caroli Chivry p. m.* hortus *Amstelodami*, ex semine à Promontorio Bonæ Spei delato, dedit. Cujus *caules* cubiti altitudinem contingebant, glabri, teretes, succi pleni & coloris ex viridi albicantis: *Foliis* diluto nec invenusto virore pictis, per longa intervalla, frequenter binis donabantur, *Portulacæ* crassitie & succulentia; sed *Calendulæ*, quâ figuram & magnitudinem respondentibus: è quorum alis, ramuli aliquot pullulabant, minoribus foliis, & Gemmis jam jam onusti, sed eorum

rum florea spes intempestivis pruinis præusta decixerat. Nam cujuslibet tantum caulis summitas, *Florem* saltem unicum peramoenum, ex capitulo viridi, crasso, in folia seu lacinias quinque decussato, Mense Septembri vel Octobri offerebat, eadem quâ flos mediocris Calthæ amplitudine; Floris autem Solis figura, umbone citrini coloris, quem per circumferentiam concoloribus, angustissimis ac uncialibus petalis copiosè cingunt, constante. *Semen* mihi non visum, sequentium par judico.

Figuræ, ad Plantam siccā molliusculis albocantibus villis præditam, à Pictore accuratè expressæ, pili insunt nimis rigidi & folia aliquantū angustiora.

CHRYSANTHEMUM AIZOOIDES AFRICANUM SECUNDUM, S. TEREFOLIUM.

Cap. LXXX.

Chrysanthemi aizooidis Africani secundum genus; raritate ac venustate primum antecellens, locis apricis atque arenosis iterum iterumq; memorati Promontorii, cui Flora Æthiopica infedit, nec non confinis Insulæ, à Phocarum in illam demigrantium copiâ, Batavis Robben Eyland dictæ, delectatur.

Hoc, ex *Semine* ad fuscum inclinante, subrotundo, & ejusdem ferè quâ Hormini magnitudi-

X ne,

ne, (quod MÆCENATIS NOSTRI gratiæ debemus) in horto nostro feliciter An. cīc Ioc LXVII. & LXVIII. succrevit. Radice verò constabat dodrantali, digitum crassà, tereti, & albà, Raphani minoris oblongi, quâ figuram & consistentiam simili, sapore tamen aqueo: ex hujus capite, *folia* complura succulenta, sesquipalmaria, digitii infantis fere crassitie, teretia & flavo viridi lævore nitida edebat, quorum plurima convexa, ac in extremitatibus siccata. Inter hæc duo, tres, vel etiam, nî fallor, *Caules* plures, magnitudine & crassitie foliis penè æquales, porrigebantur: *Florem*, partim Hortulani mei negligentiâ, partim frigoris ingruentis acerbitate, nullum proferebat; sed in plantarum rariorū abundantissimo HORTO BEVERNINGIANO, avarum sui spectaculum, Solis radiati instar formatum indulgens, summâ pompâ oculos ditabat, eâdem quâ primi generis figura; nisi quòd duplò penè major, umbone aureo, petalis latioribus & majoribus sulphureis, in imâ parte flavis, radiato, fuerit. Folia insuper, aut laciniæ Capitis stellatæ, teretes & falcatæ erant. Plantam annuam, flore semineq; edito, evanescentem judico. Figura nostra ad ILLUSTRISSIMI DOMINI HIERONYMI à BEVERNINGK picturam expressa.

CHRY-

CHRYSANTHEMUM
AIZOOIDES AFRICANUM
TERTIUM, SIVE TRIANGULARI
FOLIO, FLORE AUREO;
EJUSQVE SPECIES.

Cap. LXXXI.

Tertii generis, quatuor iisdem in locis reperiuntur species: quarum tertiae & quartae figura à Domino Doctore ten Rhyne sub nomine Sedi majoris & minoris trigoni, ex Decimâ Japoniæ confini Insulâ, mihi transmissa.

CHRYSANTHEMI AIZOOIDIS
Africani tertii generis, speciem primam;
sive

Chrysanthemum *Aizoooides Africanum triangulari folio,*
flore aureo, etiam Anno cIc Ic LXVIII. in horto meo educavi. Radicem habebat secundo similem; sed grandiorem: quæ aliquot humi jacentia, aliquot inde se efferentia, in orbem, velut Aloë pumila esset, *folia* diffundebat, jucundo viatore oculos delectantia, dodrantalia, digitalis verò crassitiei & triangularis figuræ. Ex illorum medio, *caules* rotundi, ex viridi albicâtes, tres aut quatuor, plûs quam pedales, binis ut plurimum, & ut inferiora triquetris; sed minoribus *foliis* prædicti, prorumpabant. Horum unicuique, senescente autumno, crassum, oblongum, in quinque lacinias angustas dissectum, calycis callosi Avellanæ Lombardicæ simile, *alabastrum* addebatur: quod occultum suum decus, meo etiam, sicut præcedens, hor-

to invidit, quò BEVERNINGIANI maneret proprium ornamentum; ubi stellæ in modum, in quinque angulos resolutum, *florem* aureo fulgore comantem protulit, primi generis minorem, umbilico dilutiore, tres visu jucundos virides circulos exhibente, ornatum. Quantùm ex picturâ, (omissis caulibus) vivis coloribus in membranâ purissimâ affabré illustratâ, atque, ab ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK, mihi gratosissimè communicata, augurari licuit. Semen Secundi generis minus.

CHRISANTHEMI AIZOOIDIS
Africanus tertii generis secunda species;
five

Chrysanthemum *Aizoooides Africanum triangulari folio*, *flore purpureo*: rarissima, & quantum mihi constat, Europæ nostræ, minùs reliquis, nota. Antecedenti persimilis, nisi quòd plerumq; major, & folia floris umbonem luteum circumdantia, purpurei coloris pulchrè à Naturâ picta. Tota hæc planta cum tribus antedictis & duobus sequentibus, præprimis folia cum capitibus, ut *Aizoom* succulenta: Sapor aqueus, nitroſi quid occultans; quod in siccatis, quæ planè falsæ, clariūs patet.

CHRISANTHEMI AIZOOIDIS
Africanus tertii generis species tertia;
five

Chrysanthemum *Aizoooides Africanum triangulari folio*, *flore carneo*: Secundæ speciei valde similis; exceptò, quòd petala, quibus umbo floris radiatur, carnei sint coloris.

CHRIS-

CHRISANTHEMI AIZOIDIS

Africani tertii generis, quarta species;
sive

Chrysanthemum *Aizoides* Africanum triangulari folio minus, flore flavo. *Hæc* quantum ex Domini Doctoris ten Rhyne figurâ transmissâ conjectandum, pedalis circiter; *caulibus* procumbentibus articulatis, quos *Folia* triquetra, reliquis breviora, & longè angustiora exornat. *Flores*, in *caulibus* & *ramis* se solitarios, ut in cæteris præbentes, parvi sunt; *capitulo* trigono, petalis brevioribus, ac paucioribus quam primæ speciei, quorum color luteus seu *flavus*, cincto.

CHYSANTHEMU-
LUM ERICOIDES, CA-
PITIS BONÆ SPEI.

Cap. LXXXII.

Antè florum proventum, adeò Ericæ Coris folio simile, ut eruditissimus etiam Botanophilus, congenerem ei existimaturus sit. Parvus enim est *Frutex*, complurimos, graciles, lignosos, subrubentes & velut quibusdam tuberculis obsoitos, proferens *ramulos*: qui in superiore, ubi leniter lanuginosi, parte, *Foliolis* Ericæ Coris folio Secundæ Clusii persimilibus adeò confertis sunt onusti, ut nullum ferè lignum conspicatur. Summis ramulis, singuli, vel bini aliquando, sæpius tamen numero plures, quasi in umbellam dispositi, insident *Flosculi*, Millefolii non multò majores,

petalis multis pallidis, discum parvum radiantibus; è Capitulo, foliolis crebris sibi invicem incumbentibus compacto, prodeentes. His marcidis, *Semen* ex fusco spadiceum, turbinatum, uvæ acinis æquale, sed multò minus, superiùs verò ubi angustius, denticulis quaternis duriusculis, veluti coronulâ (in modum Chrysanthemi bidentis ferrè) donatum, succedit, in materiâ quâdam villo-sâ latens; unde, & propter capitula florum, quæ ab Asteris capitulo non valde abhorrent, olim mihi Asteriscum appellatum.

ABSINTHIUM TENUI- FOLIUM ODORATISSIMUM MONOMOTAPENSE.

Cap. LXXXIII.

A *Bsinthium hoc*, in Africâ annis abhinc duo-decim non procul à Promontorio Bonæ Spei repertum, atq; in Europam allatum, pulcherri-mum omnium est, Pontico tenuifolio incano Caspari Bauhini persimile; nisi quòd *caules* altio-res proferat, quos *Folia* nonnihil majora, candi-diora, concinnioribus segmentis divisa, atq; eti-am ad eorum rachin lobulis elegantissimis præ-dita, ambiunt: dividuntur hi præterea superiore parte in plures ramulos, *Flosculis* minoribus den-sioribusq; instar Absinthii tenuifolii Austriaci Clusii, onustos. Sapor insuper, ac præprimis odor, jucundior & fragrantior est, quòd omnia sui generis præcellit.

LASER-

LASERPITIUM DAU-
COIDES PRUTENICUM
VISCOSO SEMINE.

Cap. LXXXIV.

Plantæ umbelliferæ, quæ à nonnullis, primùm in Umbellas semina pericarpiis inclusa, & Umbellas semina planè nuda gerentes; ac postmodùm quælibet harum in suas iterum classes disponuntur: in sequentia novem ab Excellentissimo Dno Morifono Genera, pulchrè distributa; ut sunt,

Umbella pilifera.

Umbella striato semine

Umbella semine alis foliaceis cincto

Umbella semine alà foliacea cincto

Umbella semine villoso seu hispido

Umbella semine echinato, seu aculeato

Umbella semine foliaceo subrotundo

Umbella rostrata.

Umbella rotunda, seu testiculata.

} donata.

Ad quorum tertium, sequens etiam spectat *Laserpitium*, ericetis & fruticosis nonnullis Borusiaæ collibus & Casubiæ gaudens, præsertim dumetis occidentem versùs, amoenissimi & prædiorum prædivitis Casubiæ pagi Zoppot/ ubi Julio Mense floribus, Augusto verò ac Septembri floribus & seminibus onustum, observavi.

Hujus *Radix* Dauci vulgaris Clusii similis, sapore amaro cum quadam dulcedine, in fibras autem crassiores magis brachiata, hocq; aliquando

ab

ab ipso statim capite; unde *Folia* humi in orbem sparguntur dodrantalia, hirsuta, Dauci hortensis aliquatenus paria, in lacinias verò pauciores, maiores, latiores & obscurius virentes dissecata. Inter quæ altero, subinde & tertio à satione anno, *caulis* cubitalis vel altior erigitur, pennæ anserinæ crassitie, rotundus, striatus, hirsutus, medullâ albâ plenus, viridi vel ex albicante subviridi colore, dodrantlyibus interstitiis distinctus geniculis, è quibus se *folia* proferunt, inferioribus similia, ast lobulis latioribus divisa: ex illorum alis præsertim superiorum singulis, singuli exoriuntur *rami*, quorum apices æquè ac *caulis* uncialibus, angustis, acuminatis, limbo albo cinctis dependentibus circumradianter foliolis; horum è gremio, *Umbella* ampla, radiis subalbidis, vel aliquando amethystinis, bi- & triuncialibus constans exsilit, in alias divisa umbellulas, *flosculorum* niveorum ex foliolis quinis & totidem staminulis constructorum, compositas; sub quorum pedunculis, foliola parva quaquaversum instar jam dicti *caulis* & ramorum apicum radiata cernuntur. *Flosculis* pereuntibus, succedunt unicuiq; *Semina* bina simul juncta, tenuia, oblonga, Panaci Asclepii Apuli Columnæ minora, eà quam icon nostra accuratè exprimit magnitudine; in quorum singulis, alæ membranaceæ ac pellucidæ, ad spadiceum cum maturitate vergentes, semper quatuor, ut potè convexâ parte seu dorso duæ, & totidem in marginibus, observantur: hæc relicto stylo nutritivo facile dissiliunt, & ad conservationem sui generis tandem decidunt. Cæterùm, *semen* nostri Laferpitii, viscosâ
qua-

quâdam materiâ odoratâ manus quasi inficiente, dum viret, obsitum, contritumq; gratissimum ex Citro, Benzoino & semine Dauci mixtum aromaticum, cerebrum admodùm recreantem odorem spirat; à quo Sapor oris halitum commendans, multùm recedere non videtur, quamquam magis volatilis, languidior & linguæ, amarore suo, paulò ingratior. De Laserpitio hoc, quædam mihi etiam Plantæ, folia latiora & minùs hirsuta habentes, ex Casubia non procul der Kohl-Bude Rhodano flumini adjacentibus montibus, translatæ sunt; cujus varietatis causa, rationi fortè loci adscribenda.

SALVIA MINOR ÆTHIOPICA, FOLIIS CHAMÆLÆAGNI ASPERIS.

Cap. LXXXV.

SAlviæ duo reperiuntur genera juxtâ Promontorium Bonæ Spei. Primum, sive *Salvia arborescens major*, foliis *Verbasci*, ultrà duorum hominum altitudinem excrescens, & sui prodiga spissimè magna fruticeta efficiens, à Jacobo Bontio, nomine *Salvia Indicæ arborecentis* jam descripta est.

Alterum verò, cuius historiam describere hic constitui: *Frutex* tantùm est parvus, *caule* quadrato, lignoso, aspero, quandoq; spadiceo, seu purpurei obsoleti coloris; ex quorum geniculis alæ utrinq; cruciatim alterno versu oppositæ bi-

næ panduntur, itidem quadratæ, & ramis aliis decussatæ; *Foliis* Chamæleagni Dodonæi minoribus, asperioribus & rugosioribus magisque venosis, per genicula binis, cauli & ramis hærentibus. *Flores* in caulis & ramorum summitatibus, in spicam ramosam sunt dispositi, eâdem figurâ ac colore, quâ Salviæ nostratis, ex paribus etiam calyculis, at hispidioribus, aliquando pulchrè violaceis, prodeuntes. Odor totius hujus Plantæ gravis ad Hormini vergens. Sapor aromaticus.

*SALVIA SYRIACA, CISTI FOEMINÆ
foliis, acetabulis Moluccæ.*

Datur etiam Salviæ admodùm raræ genus in Syriâ, Europæ nostræ adhuc incognitum. *Hoc*, Salviæ minoris auriculatae instar dense fruticat, multis ramis brachiatum, ex quorum geniculis adversa oriuntur *Folia* bina, Salviæ vulgaris multò minora, circinata, *Cisti* fœminæ foliis paria. *Flores* verticillatim circa summos ramulos nascuntur, è calyculis sive acetabulis Moluccæ pergrandibus, purpurascenscentibus prodeuntes, galericulati, ac violacei coloris. *Semen* nigrum.

Salviæ hujus rarissimæ etiam mentionem fecit *Rauwolfius*, in suo Hodæporico, parte primâ, capite IX, paginâ 119.

LEO-

X

LEONURUS CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. LXXXVI.

Plantarum hoc insigne verticillatarum decus, quod diligentia incomparabili BEVERINIGIANA Anno M. DC. LXIII. primùm Europæ innotuit; medium cum Lamio, Sideritide & Marrubio affinitatem obtinet, atq; ob florum similitudinem, Lamium à quibusdam, non sine ratione judicatur: abjecta sanè vilisq; , quà nomen, planta; verùm si raritatem ac elegantiam ejus incomparabilem consideres, certè est una plantarum pulcherrima, quam communis omnium Parēs Terra, è gremio suo progeneravit.

Habet autem illa cubitalem *caulem*, striatum, quadratum, sed obtusis angulis, brevi ac incanà lanugine obductum; binis angustis atq; incanis *Foliis*, per ambitum serratis, alternatim per longa intervalla hærentibus, ut in Sideritide vulgari, sed longioribus: ex quorum sinibus, ramuli similiter quadranguli, minoribus foliis amicti pronaſcuntur, atq; hoc ab imo caulis ad summos fermè geniculos; quos verticillatim ambiunt in numeri, teneres, striati, in aculeolos aliquot exeuntes *utriculi*, pedunculis parvis juxta basin appendiculas more Marrubii falcatas habentibus, insidentes; è quibus *Flores* exeunt galericulati, fistulosi, Lamii floribus formà non absimiles, sed multò longiores, incomparabilisq; elegantiæ, ex aureo phœnicei ardentissimi co-

loris, ac molli lanugine hirsuti, labro demisso parvo & trifido, galeâ longissimâ, pilis holosericeis ex phœnico pulchrè splendentibus fimbriatâ; quæ priùs, quâm è calyce erumpit, Lamii instar reflexa, mox verò non sîne ingenti Plantæ hujus ornamento, animosi instar Leonis invictissimè triumphantis caudæ, in sublime erigitur; sub quâ stamina quædam longissima, apicibus parvis capitulata, delitescunt. Elapso florū tempore, *semina* quatuor in quolibet utriculo succedunt, quorum colorem & formam non observavi. Sapor hujus plantæ amarus, Odor aromaticus, attamen gravis, infimâ præprimis calycolorum parte, qui etiam duodecimo post collectionem anno contriti, eundem penè quem Marum Matthioli odorem produnt. Vere in omnibus fermè pascuis juxta Promontorium Bonæ Spei floret.

Inter plantas illas depictas, quarum mune
re Anno M. DC. LXXV. *Excellentissimo Dno. ten Rhynē* me condecorare placuit, hæc etiam eminebat elegantissima: quâ occasione *laudatus Dn. ten Rhynē* simul exposuit, ejusdem plantæ flores alimentum præbere aviculæ omnium elegantissimæ *Ouriſſia Clusii* dictæ, quam cum magnâ exsiccatarum plantarum copiâ in Promontorio B. Spei relictam, Patrueli meo *Dno Johanni Brayne* Amstelodamum, perq; eundem præterea mihi transmittendam curavit. Verùm, in hunc usq; diem, nec de aviculâ, nec de plantis (quod maximè dolet) quicquam percipere potuimus.

RAPUN-

RAPUNTIUM ÆTHIO-
PICUM, VIOLACEO GALEATO
FLORE, FOLIIS PINASTRI.

Cap. LXXXVII.

DE *Rapuntio galeatis floribus*, genera quædam Africano in Promontorio Bonæ Spei nascientia, à nemine adhuc descripta, ac rei Herbariæ deditis procul dubiò haud ingrata, hic in scenam proferre volui. Quorum primum, ex radice lignosâ, *Virgulas* dodrantales profert, interdum etiam ampliores, lignosas, tenues, non valdè ramosas, *Foliis* uncialibus, angustissimis, rigidis, triquetris, *Pinastris* æmulantibus, Chamaepuces Alpini in modum circumquaq; densè stipatas. *Flores* in virgularum & ramulorum summitatibus, ac aliquando etiam lateribus, pediculis longis innixi, haud multùm à Rapuntii Americani coccinei, sive Floris Cardinalis, differunt, coloris autem violacei, *Ajugæ* non multò majores; labello antè in lacinias quinq; diviso, in fundo verò integro seu fistuloso, constantes: è cuius centro cuculli loco, *stylus* prominet longus, cuius extremitati crassum, oblongum, subalbidum, anteriùs pilosum caput, Rapuntiorum aliorum galeatorum ritu insidet. *Semen & Fructum* non vidi, præter immaturum, qui, quantùm colligere poteram, cum Rapuntio maximo coccineo spicato flore, à *Columnâ*, in *Rerum Medicarum Novæ Hispaniæ Nardi Antonii Recchi Annotationibus*, pag. 879. descripto, congruebat.

Y 3

RA-

RAPUNTIUM ÆTHIO-
PICUM, COERULEO GA-
LEATO FLORE, FOLIIS
CORONOPI.

Cap. LXXXVIII.

P Erelegans & humilis est *Planta*, plurimis vi-
ridibus, hirsutis & teretibus prædita *ramulis*;
per quos *Folia*, nullo certo, sed confuso utplu-
rimùm ordine posita cernuntur, pollicaria, an-
gusta, hirsuta, in lacinias aliquot laterales, in-
star Coronopi, vel potius Leucanthemi alpini
Clusii, divisa. Ramuli in *pediculos* abeunt gra-
ciles, nudos, læves, uncias quatuor vel quinque
longos; quorum apices sæpisimè rursus in du-
os pedicellos unciales dividuntur: in quibus
singulis *Flos* altero tanto, immò & triplo ma-
jor, Cyani sive Lazuli cœleste decus æmulans,
& longâ in medio maculâ albâ notatus; qui an-
teriùs in fissuras breviores latioresque divisus, &
ex calyculo quinquefoliato hirsuto, originem
suam primæ in modum speciei, petit. Hoc cum
antecedente Anno M. DC. LXIII. primùm in
Europam ILLUSTRISSIMO DOMINO
HIERONYMO à BEVERNINGK,
ex Promontorio Bonæ Spei siccum transmis-
sum.

RA-

RAPUNTIUM ÆTHIO-
PICUM, COERULEO GA-
LEATO FLORE, FOLIO-
LIS DENTATIS.

Cap. LXXXIX.

TEnues & humi diffusos habet Rapuntii galeati tertium genus *cauliculos*, frequentes, sesquipedales, interdum ampliores, *Foliis* parvis, crassiusculis, per circumferentiam crenatis, alternatim positis & versus unam partem frequenter se torquentibus, amictos. *Flores* in extremis ramulis juxta longitudinem inter folia spicatum quadantenus exeunt, figurâ & magnitudine primi generis, coloris autem dilutè cœrulei.

Hoc cum duobus præcedentibus, ad tricapsulares galeati flores gerentes pertinens, ex defecitu confortium & ejusdem farinæ, ut sunt Trachelia & Campanula &c., hîc post galeatas verticillatas, ob florum similitudinem locare volui. Cui hæc dispositio non arridet, Saxifragæ angustifoliæ autumnali ea in hoc Opusculo subjungat.

RAPUNTIO AFFINIS LINI
FACIE, CAPITIS BONÆ
SPEI.

Cap. XC.

NAscitur hæc prorsus nova ac venusta Plantæ, quam primùm ab ILLUSTRISSIMO DOMI-

DOMINO à BEVERNINGK, postea à D.
Huyberto & D. Slado accepi, in locis herbosis Promontorii Bonæ Spei, Lini sylvestris magnitudine & facie; sed magis lignosa, numerosioribusq; ramulis quos *Folia* bina è regione ambientunt, lätâ viriditate picta & Lini effigie. *Flores*, caulum & ramulorum cymis, ex albo suaviter rubentes, seu humani vultūs formosam temperiem bellè repræsentantes, innascuntur, eodem ordine & figurâ, quâ Lini sylvestris, ex quinis itidem foliolis conflati: non aliter acsi voluptate quâdam minùs curiosè contemplantium oculis fucum facere, ut verum Lini genus credantur, gestirent. Ast oblongus subrotundusque, qui flori subest *fructus*, plantam hanc Rapuntio altero leptophyllo capitato Columnæ magis affinem declarat; quamvis calyculus ipsi subsideat parvus, contra morem Rapuntii.

EQUSETUM JUNCEUM NIGRINODUM CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. XCI.

ANNO M. DC. LXIV. perraræ cujusdam plantæ *Ramo*, circa Promontorium Bonæ Spei luxuriantis **ILLUSTRISSIMO MÆCENATI** me donare collibitum est. *Is* intrâ binas spithamas subsistit, *Caule* constans calami frumentacei crassitudine, nodoso, lævi, tereti, in alterâ tamen parte plano, non adeò, ut Equiseti vul-

ti vulgaris flexili ac molli, sed magis lignoso Arū-dinis instar, intrinsecus niveo ac concavo, extrinsecus ex obsoleto virore castanei coloris, & quasi punctulis atris infecto. Genicula foliorū vice, *involutis* nigris, striatisq; in acutū desinentibus circumvoluta sunt: ex quibus rami graciles, lentes, ac obsequiosi, geniculis creberrimis distincti, contrario situ prorūpunt; qui rursus ab imo successivè in frequentia divaricantur vimina, hæc q; iterum in alia minora, ramosa, tandemq; in parvas furculas, pari, cum caulis, ramorum & viminum colore, terminantia. Totus ille Ramus caudam non malè equinam repræsentat; unde hanc plantam, Hippuri quoq; non disparem, *Equisetum* appellare tam diu placuit, donec indulgente aliquando Fortunā, Florum, Fructuum ac Seminis ope certiora edoctus, cui Plantarum classi inferenda sit, intelligam.

An *Arundinis gramineæ aculeatæ Alpini* genus?

Oritur hæc Planta, ut diximus, in Bonæ Spei abundantissimo Plantarum rarissimarum saluber-rimarumque Promontorio. Ubi inter alias in-auditæ, etiam *Arbor quædam rarissima lucens, fructibus Halicabib;*

Arbor fabaria,

Arbor glandularia,

Amygdalus Africana amara,

Genista cœrulea, flore cœruleo,

Erica spicata, floribus oblongis ex carneo purpureis,

Lilium coccineum coronatum Montis Tabulari,

Narcissus sphæricus, flosculis parvis obsoletis,

Ornithogalum tuberosum spicatum, luteum, odoratum,

Monorchis caule, foliis & floribus ex rubro punctatis,

Jacobæa Montis Tabulari,
Quinquefolium angustifolium bulbosum,
Trifolium bulbosum,
Planta Cyclaminis radice, folio Dentis Canini,
Planta Asari folio,
Planta Pyrolæ foliis, & Acetosa Africana, radice
tuberosâ, reperiuntur: Quæ ab Excellentissimo Dn.
Hermans, Investigatore Naturæ sagacissimo, Anno M.
DC. LXXII. in loco prædicto detectæ, atque
inde cum aliis Plantis, radicibus, fructibus, se-
minibus, & variis insectis nondum descriptis
ILLUSTRISSIMO DOMINO DNO à
BEVERNINGK & Excellentissimo Dno Arnolde Sye transmissæ: sed penè omnes, cum in-
genti rerum Botanicarum ex Indiâ copiâ, qui-
bis me earum Cultor studiosissimus ex eodem
loco donare constituerat, apud Insulam S. Helenæ
ab Anglis, naves Batavorum ex Indiâ Orienta-
li redeuntes, intercipientibus, non sinè magno
studiorum meorum incommodo, creptæ.

Cæterum etiam ab Excellentissimo Dno ten Rhyne
(cujus in observandis naturaliū industria, magna
Posteritati pollicetur) A. M. DC. LXXIII. plan-
tæ complures novæ, partim in Promontorio Bo-
næ spei, partim in *Saldanha* sinu, observatæ sunt;
quas in amicitiæ mecum cultæ signum resiccavit,
& cùm calamo, tûm vivis coloribus, affabre de-
lineavit. De quibus tamen figuræ, & quidem
plantarum tantum sequentium ad me pervenere:
ut sunt: *Aizoon cruciatum Sinus Saldanhaci, quod Esu-*
lam Indicam vocat Bontius, Dni ten Rhyne.

Aloë de Agoa de Saldanha, Dn. ten Rh.

Arbor rosea flore flavo, Capitis B. S. Dn. ten Rh.

Arbor

Arbor rosea folio infernè incano, Dn. ten Rh.
Aster gnaphalooides flore albo, Capitis Bonæ Spei.
Chrysocome angustifolia Africana.
Erica aculeata foliorum lanagine cinerea, Dn. ten Rh.
Erica arborescens, capitulis lanuginosis, flore flavo, D.
ten Rhyne. An Chenopoda Monomotapensis?
Erica erecta minor flore purpureo spicato,
Erica florulentis capitulis alba noduligera,
Erica noduligera capitulis hirtis ex purpureo fusi
coloris,
Suffrutex Ericæ formis, flore elegantissimè rubro,
Geranium flore intense rubicundo, Cap. Bonæ Spei,
Geranium Malvæ folio, flore purpureo,
Geranium noctu olens, radice tuberosâ, longâ, flore
violaceo,
Ornithogalum angustifolium Promontorii Bonæ Spei,
Pimpinella Africana maxima, flore purpureo,
Planta bulbosa, Umbilici Veneris facie,
Planta Petasitidis folio, Capitis Bonæ Spei, D. ten Rh.
Ptarmicæ similis planta angustissimis foliis, Capitis
Bonæ Spei.
Sedum maximum arborescens, latifolium, flore flavo,
Capitis Bonæ Spei, Dn. ten Rhyne,
Solanum spinosum arborescens, Capitis Bonæ Spei,
Tithymalus dendroides aphyllos Capitis Bonæ Spei, Dn.
ten Rhyne. An Xabra & Camarronus Rhasis,
Rauwolfii?

Præter has Africæ Plantas, Anno M. DC.
 LXXVI. Excellentissimus Dominus Arnoldus Syen (cu-
 jus incomparabilis, quam perscrutandis impen-
 dit Plantis exoticis diligentia, Botanico studio,
 facem lucidissimam promittit) complures adhuc
 rarissimas ex Promontorio Bonæ Spei nactus est;

Z 2 de

Domini ten Rhyne.

de quibus sequentia tantum nomina à Nobilissimo
D. Posseſſore nobis communicata, commemorabi-
mus: *Barba Fovis Africana*.

Cyanus arboreſcens Styracis folio Africanus.

Cynosorchis flore luteo albicante.

Gladiolus flore luteo.

Gladiolus edulis flore vario.

Gladiolus radice eduli flore cœruleo.

*Gladiolus flore tristi; hic apud me in horto Academicō
floruit, sed nihil cum gladiolo habebat commune, vocavi
Florem Tigridis Africanum, à floris formâ & colore.*

Gladiolus caudatus.

Gladiolus montanus.

*Halicacabum arboreſcens. An Arbor lucens, fru-
ctibus Halicacabi, D. Hermanns?*

Hyacinthus Indicus tuberosus, flore luteo.

Iris juncea, flore cœruleo.

Orchis flore rubro.

Orchis maximus, flore luteo.

Phalangium Africanum perfoliatum.

Sedum flore rubro pendulo.

Sedum montanum flore odorato.

Senecio fætida Afr:perennis, foliis confertim nascetibus.

Tithymalus Africanus, platyphyllus.

SELAGO INDIÆ ORIEN- TALIS, SIVE PLEGMARIA AD- MIRABILIS ZEILANICA.

Cap. XCII.

Zeilan, vel si mavis Ceylan, continentis Indiæ
confinis Insula, unde ingenti terræ motu,
quo-

quorundam opinione abrupta, multis verò Vi-
ris doctissimis *Taprobania* Antiquorum, immò¹
ab aliis nimis remotè abeuntibus, & ab ipsis eti-
am Indigenis, Paradisi locus credita; præter
Cinnamomum, quod profert, præstantissimum,
non vulgarem gloriam etiam à maximâ medici-
nalium, rariorumque plantarum copiâ, in cùdem
occurrentium, reportat. Inter quas *Plegmariæ*
huic *admirabili*, Anno M. DC. LXIIX. vel IX.
in Europam allatae, non postremus debetur locus:
quippe in quâ singulare miraculum, & admira-
tione digna dispositio, immò mirandum artifici-
um Naturæ accurato Contéplatori observandum.
Ea tripedalem obtinebat longitudinem, atq; *caule*
olorinam fermè pennam crasso constabat, rotun-
do, striato, ex viridi flavo obsoleto, ad Oliva-
rum conditarum colorem vergente: qui parum-
per ultra semipedem à radice, in ramos duos pe-
nè dodrantales, dividebatur; atque hi in toti-
dem, aliquantò longiores, quorum quilibet rur-
sus in binos, vix triunciales tenues desine-
bat. Dictus caulis, ab infimâ (cui quædam
adhuc radicum fibræ adhærebant) parte, usque
ad extremum apicem, *foliis* crassiusculis, cordis
figuram inversam exprimentibus, semunciam in
longitudine, & quadrantem unciæ in latitudi-
ne, vix superantibus, ex flavo viridi ad Oliva-
rum colorem inclinantibus, rigidiusculis &
splendentibus, *Tithymali* paralyi ritu, veluti
squamis densissimè obtectus, conspiciebatur: In
unoquoque autem supremorum ramorum api-
ce, artificiosum *Plegma* sesquipalmare, tanto
studio, tām curiosè & scitè à Naturâ elabora-

Z 3 tum,

tum, ut potius artificiale quid, quam naturale putandum, sese ostentaret. Hoc, pediculo per exiguo innixum, in duas ut plurimum partes primum dividebatur: singulæ verò deinde plurimis divisis tenerimis flexilibus claviculis (aut ramulis) in divisione bifidum ordinem frequenter observantibus, & tam accurate tandem terminantibus, ac si forfice essent resectæ; quæ in universum cruciformi serie, ut Cupressi ramusculli, planè cōtectæ, squamulis (seu foliolis) rotundis, Sanamundæ tertiae Clusii foliis, ex parte respondentibus, sed longè minoribus, eodem quo planta integra, ejusque folia, colore; quarum singularum in gremio *Granulum* orbiculare, albicans & pellucidum, Bombycis ovi magnitudine & facie latebat, superiore medietate ex squamula sæpius emicans, intus inane, ex denegatâ forsan maturitate: cuncta enim hæc Granula, Selaginis primæ, secundæ & tertiae (*quæ officinis nostris Morzymbaba appellatur, nec Maschlaber ut in Miscellaneis Curiosis Annī tertii & quarti errore Typographicō expressa*) Thalii instar pulvisculum sulphureum ferre autumo. Hanc ob causam, & quod Plegma etiam, non minimam cum Selaginis clavis habere affinitatem videatur, *Selaginem Indiæ Orientalis*, hanc plantam nominavi.

SELAGO INDIÆ ORIENTALIS,
trigonis granulis.

IN describendâ *Plegmariæ* hujus admirabilis historiâ occupatum, *Illusterrimus Dominus à BEVERNINGK*, aliam sibi ex Zeilan Insulâ speciem, non orbicularibus, sed *trigonis granulis*, esse missam, litteris

teris me certiorem fecit. En evidentissimum singularis, curiosæq; diligentia& accuratissimæ observationis exemplum in ILLUSTRIS-SIMO hoc VIRO, MÆCENATE NO-STRO GRATIOSISSIMO! à quo, priorem etiam *Selaginem Indiæ Orientalis granulis orbicularibus*, ex eâdem Insulâ *Zeilan* (quo in loco è vetustæ cujusdam *Facæ* arboris caudice enata) ad eum destinatam, impetravi, ad historiam hanc atq; iconem conficiendam.

An species *Quamjavatl*, Nardi Antonii Recchi, Rerum Medicarum Novæ Hispaniæ, libro VI. capite LXI, paginâ 258: aut Genus *Tlama-cozqui y papan*, vel *Coapatli*? quæ planta inter Imagines Plantarum, ejusdem Auctoris, paginâ 414. per Joannem Terrentium Lynceum succinè delineatur.

LUNARIA RACEMOSA MINOR, ADIANTI FOLIO.

Cap. XCIII.

DE Lunariâ racemosâ, propter famam Lunariæ Alchymistarum, maximè expetitâ, species variæ in Borussiâ nostrâ & Cassubiâ occurunt: inter alias hæc etiam rarissima, neddum descripta, vulgari foliis laciniatis (cujus effigies apud Camerarium in Matthiolo Germanicè edito, sub numero II. exstat) per omnia similis;

milis; præter folia, quæ *Capilli Veneris* sive *Adianti foliis Coriandri* in modum eleganter sunt dissecta.

Nascitur in montibus Cassubiaæ, sed admodum rara; ita ut duæ duntaxat mihi, & Amico meo dilectissimo *Domino Carolo Sweikero* una inde obvenerint.

LUNARIA RACEMOSA MINOR, MATRICARIÆ FOLIO.

Cap. XCIV.

Montium Cassubiaæ etiam est incola, unde à rhizotomâ mulierculâ Anno M. DC. LXX. & LXXVI. Julio Mense satis copiosè *Nobilissimo D. Sweikero* mihiq; allata. Quarum omnium caulinuli magis curti quam vulgaris, racemis brevioribus magisq; ramosis, ac foliis brevioribus, plures in lacinias angustiores dissectis, Matricariæ haud imparibus, onusti erant.

An *Lunaria minor rutaceo folio*, *Caspari Bauhini in Pinace*?

LUNARIA RACEMOSA MULTIFIDO FOLIO, CA- SPARI BAUHINI.

Cap. XCV.

NE fortè Lunariæ antecedentes, *Lunaria racemosa multifido folio Caspari Bauhini* (quæ à Clusio in

in Rariarum Plantarum Historiâ lib. V, cap. XXI, pag. CXIX, nomine Lunariæ minoris ramosæ, additâ radicum & foliorum sinè racemis figurâ; à Johanne Bauhino verò in Universali Plantarum Historiâ, Tomo III, libro XXXV, cap. XIX, pag. 711, sub nomine Lunariæ botryitis ramosæ Silesiacæ, adjectâ folii & racemi icone, absq; radicibus, concinnè descriptâ existimentur: figuram hîc solum, Lunariæ hujus integræ cum radice, foliis & racemo, sisto; illud tantum adjungens, quod racemorum granula, æquè ac Lunariæ vulgaris & omnium congenerum, ante maturitatem, materiâ humidâ & subluteâ prægnent, ac tempore maturitatis eò fœtu, in palecente pulvere exsiccato, se exonerent.

Apud nos, in locis quibusdam arenosis, Mense Augusto & Septembri, suis granulis onusta, reperitur.

FILIX SCANDENS PER- PULCHRA BRASILIANA.

Cap. XCVI.

PAlmam sanè inter Filices jure meritoq; obtinet Brasiliana *hæc* elegantissima, quæ vici-nis fruticibus aliisq; rebus advolvitur, & ab imis ad summa repit, sarmentorum ope rigidi-usculorum, splendentium, è viridi spadiceorum; ex quibus per intervalla palmaria longiorave noduli, contrariis semper inter se brevisimis na-scentes pediculis (qui in figurâ non expressi) pro-

Aa

gene-

generantur hirsuti; quorum singuli utrinq; *costam*
 ejusdem quo farmenti coloris, proferunt, hirsutam, palmarem & sesquipalmarem, *foliolis* vi-
 ridantibus elegantissimis alterno positu alatam,
 tandemque in longius desinentem. Quodlibet
 verò foliorum, aliquomodò *Convolvuli* *folio Al-*
thææ foliis conveniens, parvo hirsutoq; pedicu-
 lo innititur, in tres plerumq; divisum lacinias:
 utpote in duas breviores obtusas, denticulis
 quatuor, quinque vel sex longis radiatas, unamq;
 longam nonnunquam fescuncialem (è medio bre-
 vium exorientem) denticulis utrinq; instar Pri-
 stis rostri ab imo ultra medium, atq; inde usq;
 ad extremum cacumen crenis subtilissimis præ-
 ditam. Denticulæ dictæ omnes angustæ sunt,
Coryli nucamentorum figurâ, in superiore latere
 squamulis crispulis, arctissimè atque curiose vesti-
 tæ, subtilissimis ferruginei coloris; inter quas
Granula orbicularia, *Selaginis* primæ *Thalii* ma-
 gnitudine & facie occultantur.

An *Filicis secunda species*, Georg. Marcg. in *Hist. Plant. libro I, Cap. II*, paginâ 2? ubi ejus verba ita
 „sonant. *Planta* caule lento, farmentoso, ruf-
 „fescente, serpit atque fruticibus aliisque plan-
 „tis se circumvolvit: *folia* ad caulem alternatim
 „sunt posita elegantissimè dissecta, referentia
 „dentatas illas texturas, quas foeminæ solent con-
 „ficere. Nec florem fert, nec semen. *Copio-*
 „sè nascitur, propè fluvium *Capibaribi*. *Nasci-*
 „tur & *alia species*, haud multum dissimilis, in
 „Insulâ *Tamaracâ*. Hucusque Marcgravius. Et
 certè Plantas inter resiccatas nostras Brasilianas,

Filicis

Filicis species scandentis etiam *alia* occurrit, magis ramosa, foliolis minoribus, minusq; pulchris.

Præter hasce memoratas, adhuc complures alias habemus *exoticas Filicis species rarissimas*, quas cùm ex Americâ, tûm ex aliis Orbis partibus impetravimus; de quibus hâc vice decem solum in medium proferemus.

PRIMA SPECIES
ſive

F*Ilix non ramosa Brasiliana pinnulis cristatis: ad fessum quicubitalem excrescit altitudinem, Filicis maris nostratis facie; atris verò caulis, quadratis & insignè splendentibus; pinnulis obtusis, superiore tantum margine incisis, Adianti Americani Cornuti colore, formâ & toto habitu æqualibus.*

SECUNDA SPECIES
ſive

F*Ilix non ramosa Brasiliana, foliis Asplenii acutioribus: Hæc, Filici fontis admirabilis, ad marem vulgarem non ramosam accedenti, non dentatæ (cujus figura, pro *Filicis tenuissimè & profundè denticulatae Montbelgardicæ*, errore Typographicō posita) Johannis Bauhini, persimilis est; major tamen, tarsisque arctius pennata.*

TERTIA SPECIES
ſive

F*Ilix non ramosa Guyanensis, foliis Asplenii obtusioribus: Observatur magis hirsuta quam antecedens, atque obscurius virens, pinnulis obtusioribus, punctula rariora habentibus.*

QUARTA SPECIES
frue

F*Ilix non ramosa Zeilanica foliis integris, Filici vulgari similis: à Filice mare vulgari eò tantùm differt, quòd alarum cristaæ aliæ aliis annatæ.*

QUINTA SPECIES
frue

F*Ilix non ramosa foliis integris serratis Zeilanica: Cum Hemionitide alterà Dalechampii adeò convenit, ut ab eâdem non nisi in foliis, quæ majora & argutiùs crenata, discernenda.*

SEXTA SPECIES
frue

F*Ilix non ramosa foliis integris serratis Brasiliana: Hujus descriptio exstat apud Marcgravium, in Historiâ Plantarum, libro 1, capite 2, paginâ 2, sub nomine, *Filix an Polypodium?**

SEPTIMA SPECIES
frue

F*Ilix non ramosa, foliis integris serratis Capitis Bonæ Spei: mediam, inter *Filicis non ramosæ* foliis integris serratis *Zeilanicae* & *Brazilianæ*, faciem obtinet.*

OCTAVA SPECIES
frue

F*Ilix non ramosa, foliis integris non serratis Zeilanica minor: de hâc caulem accepimus pedalem, quintæ similem, foliis verò multò crassioribus atque*

atque solidioribus, magis venosis & in mucronem obtusam excurrentibus; in quibus crenæ nullæ conspicuntur.

XONCA SPECIES
five

F*Ilix non ramosa, foliis integris non serratis maxima, Indiæ Orientalis: omnium est maxima, ut quæ Viri subinde altitudinem superat; hæc à Bontio, sub nomine *Phylltidis* figuratur.*

DECIMA SPECIES
five

F*Ilix Zeilanica Lonchitidis facie: sesquipedales interdum surrigit caules, in quibus folia falcata, *Lonchitidis asperæ majoris Matthioli*, sed majora multò atque latiora.*

**ADIANTUM NOVUM
GERMANICUM, RUTÆ MU-
RARIÆ FACIE.**

Cap. XCVII.

Speciosum hoc ac prorsùs novum Adiantigenus, in Franconiâ non procul à pago illo ob Acidulas celeberrimo Langen-Schwalbach in umbroso inter saxa loco enatum, Anno M. DC. LXIV. Mense Septembri, quamvis rarissimè, observavimus.

Hoc, è Radice ex plurimis cirris nigris capillatâ, coliculos triginta vel plures spargit, dodran-

A a 3 tales,

tales, tenues, juxta radicem nigricantes, reliquā verò parte virentes, & in tertiā superiūs parte *Foliolis* angustioribus, hilariore virore præditis, inque lacinias longiores, angustiores, quām Rutæ murariæ dissectis, ornatos. Convenit in multis, cum Adianto albo tenuifolio Rutæ murariæ accedente Johannis Bauhini, à quo tam manifestè differt.

ADIANTUM NIGRUM AMERICANUM, pulvere candidissimo aspersum.

Adianto nigro vulgari non adeò dissimile, exceptis foliis mollieribus, quorum pars prona, pulvere candidissimo, quasi farinā asperfa est. Ex Brasiliā & Guyanā accepimus.

**POLYPODIUM INDICUM
SCOLOPENDRIÆ FACIE.**

Cap. XCIX.

De Polypodio Scolopendriæ facie, quatuor sequentes ex Indiâ Orientali species nactus sum.

POLYPODIUM INDICUM SCOLO-
pendriæ facie primum.

Radicem agit subdulcem, verrucosam, longè latèque sub terrâ repentem, instar Polypodii vulgaris; ex quā *Folia* multa, pediculis fermè nullis aut saltem brevissimis insidentia, exsurgunt, viridia, acuminata, pedalia & duplò longiora, pollices tres lata, Phylltidis consisten-

sistentiâ & figurâ , inferiùs autem fastigiata, quorum longitudinem nervus crassus , aversâ parte conspicuus ac elatus percurrit ; à quo ab imo statim ad ambitum quaquaversùm ipsæ etiam apophyses diriguntur. *Flores*, Polypodii de more, punctulis lanuginosis , sed nigris constantes , in pronâ foliorum parte proveniunt.

POLYPODIUM INDICUM SCOLE-
pendriæ facie secundum.

RAdice nititur longiore , tenuiore , ac magis albicante , minutioribus etiam tuberculis & acetabulis præditâ : ex quâ , *Folia* pedalia longiorave , pediculis longis splendentibus suffulta pronascuntur Phyllitidis facie , in mucronem autem longissimum , subinde convexum desinentia , & juxta basin fastigiata. Horum nonnulla ad Hemionitidis propriùs accedunt , atque in lacinias tres divisa sunt.

POLYPODII INDICI SCOLEPENDRIÆ
facie secundi , species altera.

ALiam adhuc Secundi speciem aservo , *Folius* in tres quoque lacinias divisus ; cuius lacinia media seu maxima , in ambitu flammæ in modum laxè ferrata vel potius undulata est : an autem species diversa , vel idem Polypodium Indicum Scolopendriæ facie sit secundum , affirmare non audeo.

POLYPODIUM INDICUM SCOLE-
pendriæ facie tertium.

Tertiæ *Radix* , nihil à Secundi differt , nisi quòd longior paulò , validior & saturatiore viri .

viriditate colorata. *Folia* pediculis brevioribus suffulciuntur, & non multò longiora, quàm fes-
quipalmaria sunt, duas circiter aut tres uncias
lata, substantiā & formā quidem Phyllitidis,
sed duriora, solidiora & retusa, Limonii Mat-
thioli formam penè æmulantia. In hujus ut &
Secundi foliis resiccatis, quæ in Herbario asser-
vamus nostro, si Sole adverso perspiciantur, pun-
ctula innumera juxta extremam fibrarum crisi-
tudinem apparent; quæ, flores imperfectos, in
utero antè partum suffocatos, arguere videntur.

SCOLOPENDRIA INDIÆ ORIENTALIS MUSÆ FACIE.

Cap. XCIX.

SUNT Scolopendriæ species variæ, quibus He-
mionitis etiam accensenda, in hortis Gal-
liæ & Italiaæ jam satis notæ: quarum plerarumq;
varietatis causâ vel Naturæ tantùm lusui, vel
ætati, vel arti, adscribenda. De quibus hâc vi-
ce plura non dicam; cùm solummodo de exoti-
co ac peculiari quodam genere valdè raro, ab
aliis neutiquam observato, paucis in præsentia-
rum agere non negligendum duxerim.

Constat verò hoc *genus*, (quod ab *Excellentissimo Dno Andreâ Kleyer, Medicinæ Doctore & Scabino meritissimo*, in Bataviâ, Urbe Indiæ Orientalis Celeberrimâ, Anno M. DC. LXX. nomine *Scolopen-
driæ Indiæ*, siccum accepi) ex *Radice fibrosâ*,
obscu-

obscure cinereâ seu fuscâ, & ex foliorum jam consumptorum venis & nervis, qui materiam ferrugineam, levem, spongiosam, fibrarum putrefactarum, tantâ copiâ eâque figurâ offerunt, ut eos ante accuratiorem contemplationem, radices muscosas & lanuginosas existimarem. Ex venarum & nervorum horum reliquorum medio, multa in orbem ordinata, Musæ junioris non dissimilia, pediculis fermè carentia prodierunt *folia*, tantâ longitudine, quantam ferè cubitus, & latitudine, quantam palma, immò & sesquipalma implere solet; Substantiâ Scolopendriæ, tenuia & membranacea; colore ex subalbido viridantia & ad Olivârum conditarum vergentia: horum quodlibet medium, nervus præter morem crassus & validus, ex purpurascente cinerei coloris, dissecat; à quo rursus utrinque innumerabiles, densæ & subtile venæ, linearum instar, in lateribus folii nonnihil sursum tendentes, in teneram usque, quâ cincta, fimbriam, sparguntur. In centro verò foliorum juxta radicem, hirsuties quædam rigida, atra & splendida, velut lana adusta, in globum Juglandis magnitudine conglomerata, occultatur. An verò foliorum pars supina, Scolopendriæ in modum vulgaris, pulverulentis areolis rufis virgata sit, hactenus, nec quidquam de naturâ & viribus percipere potui.

PLANTA MUSCOSA ET
PLUMOSA GUYANENSIS
MAJOR.

Cap. C.

Anno à Christi Nativitate M. DC. LXI, Domini Antonii Chastelein p. m. curà, Ramulum Plantæ cujusdam elegantis, ex Guyanâ accepi, palmarem ac penitus planum. Is, caulinco squamulis densis, Musci terrestris Lusitanici in modum contecto, constat subtili, aliquot utrinque adnatis ramulis expanso, atq; multis foliolis tenerrimis pectinatim dispositis denso agmine ita stipato, ut Abietis ramulum haud male repræsentare videatur: Adeò autem lentus, & ad proportionem ita est gravis, ut sublatus, statim instar plumæ struthionis deorsùm flectatur; viriditate insuper venustissimâ, aureo cuidam intermixtâ fulgori, aversâ in primis foliorum parte, in singulare hujus plantæ ornamentum decoratur, velut sempiternam famæ illius memoriam, quâ ob auri ubertatem celebrata olim fuit ejus patria, conservare, Natura artificiosissima constituisset.

An Musci denticulati majoris, Caspari Bauhini genus?

*PLANTA MUSCOSA ET PLUMOSA
Guyanensis minor.*

Aliam adhuc lepidissimæ & concinnæ hujus Plantæ speciem, eadem ex Regione obtinui

tinui; priori multò delicatiorem, minùs arctè
squamatìs viticulis, atque foliolis longè mino-
ribus. Quà plantulà gratissimo virore suo im-
mortali oculos mirum in modum pascente, Cen-
turiam hancce meam primam, genialiter con-
cludo.

TIBI AUTEM O SANCTA TRINI-
TAS, QVÆ OMNIA BENE FECISTI,
ET IN OPERIBUS TUIS LÆTARIS: TI-
BI, QVÆ MIHI SERVO TUO OMNIUM
INDIGNISSIMO, EAM CONCESSISTI
GRATIAM, QVO INSTRUMENTUM
ETIAM DIVULGANDORUM OPE-
RUM ADMIRABILIUM TUORUM,
IN ALTISSIMI TUI NOMINIS GLO-
RIAM EXISTEREM: TIBI SIT LAUS,
HONOR ET IMPERIUM IN SE-
CULA SECULORUM,
AMEN!

I N D E X
PLANTARUM,

Quæ in hâc CENTURIA continentur.

- A** Bsinthium tenuifolium odoratissimum Monomota-
pense. 166
Adiantum nigrum Americanum, pulvere candidissimo
aspersum. 190
Adiantum novum Germanicum, Rutæ murariæ facie. 189
Æschynomene Antiquorum. 48
Æschynomene mitis prima, vide Herba Casta America-
na, foliolis Acaciæ latioribus.
Æschynomene mitis secunda, vid. Herba Casta Zeylanica.
Æschynomene mitis tertia, sive Americana foliolis Acaciæ
angustioribus, siliquis longis angustis, Semine qua-
drangulari. 48
Æschynomene mitis quarta, sive Americana foliolis Acaciæ
brevioribus. ibidem.
Æschynomene spinosa prima, s. latifolia Brasiliana, siliquis
radiatis. 31
Æschynomene spinosa secunda, s. foliolis Acaciæ latio-
ribus, siliquis longis hirsutis. 37
Æschynomene spinosa tertia, s. foliolis Acaciæ angustiori-
bus, siliquis parvis echinatis. 40
Æschynomene spinosa quarta, s. foliolis Acaciæ angustio-
ribus, frondibus validissimas spinas habentibus. 43
Æschynomene spinosa quinta, s. foliolis Acaciæ latiori-
bus, frondibus longissimos aculeos habentibus. 44
Æschynomene spinosa sexta, s. foliolis Acaciæ latioribus,
ex Madagascar Insulâ. 45
Alcea Candaharen sis arborea, pampineis foliis, flore mu-
tabili simplici 122, pleno, ibid. foliosiore. ibidem.
Alcea Favanica arborescens, flore carneo pleno. 124
flore carneo simplici. 122. Alcea

INDEX.

- Alcea Favanica arborescens flore, rubicundo pleno.* 122
Alcea Favanica arborescens, flore rubicundo simplici. 122
Alcea vesicaria, Capitis Bonæ Spei. 122
Althaea Americana pumila, flore luteo spicato. 124
Amarantho affinis Brasiliana glomeratis parvisque florculis. 111
Amarantho affinis Indiae Orientalis, floribus glomeratis, Ocymoidis folio, flore albo. 109. flore purpureo. 110
Amygdalus Æthiopica, fructu holoserico. 1
Arbor camphorifera ex Borneo Insulâ. 16
Arbor camphorifera Japonica. 11
Arbor dormiens. 30
Arbor Kauki. 20
Arbor racemosa Brasiliana, foliis Apocyni. 7
Arbor racemosa Brasiliana, foliis Malabathri. 3
Arbor sensitiva, Domini à Rochefort. 44
Arbor siliquosa Brasiliana prima, s. siliqua hispidâ ferruginea Ceratoniae facie. 26
Arbor siliquosa Brasiliana secunda, s. siliqua tortuosâ putrescente, Fraxinellæ foliis. 28
Astragalus Africanus, flore luteo odorato. 72
Astragalo Monspessulano Johannis Bauhini affinis Syriaca. 74
Avellana purgatrix Monardi, vide Ricinus Americanus tenuiter diviso folio.

B.

- Bulbus liliaceus vomitorius, Capitis Bonæ Spei.* 91
Bulbus oblongus Æthiopicus, foliis guttatis & cilii instar pilosiss. 89
Buphtalmum Creticum Cotulæ facie, 150, flore albo, 154 flore luteo. 153

C.

- Amphora Zeilanica ex radice Arboris Canellæ.* 17
Bb 3 *Ca-*

INDEX.

- Caryophyllata montana flore pleno prolifico, folio Hederae terrestris.* 130
Caryophyllata montana tertia Clusii, flore pleno prolifico. ib.
Cassia fistula Brasiliana, flore incarnato. 58
Cassiae & Herbæ Castæ, medius Indiæ Orientalis Frutex. 57
Centaurium majus Africanum, flore aureo odorato. 146
Centaurium minus Brasilianum. 103
Chamæcrista Pavonis Americana, siliquâ multiplici. 66
Chamæcrista Pavonis Brasiliana, siliquâ singulari. 64
Chamælarix, vide Chenopoda Monomotapensis.
Chamæmelum Æthiopicum lanuginosum. 148
Chamæmelum Lusitanicum latifolium, s. Coronopi folio. 149
Chenopoda Monomotapensis. 23
Chrysanthemulum ericoides, Capitis Bonæ Spei. 165
Chrysanthemum aizoooides Africanum latifolium. 160
Chrysanthemum aizoooides Africanum teretifolium. 161
Chrysanthemum aizoooides Africanum triangulari folio, flore aureo. 163
Chrysanthemum aizoooides Africanum triangulari folio, flore carneo. 164
Chrysanthemum aizoooides Africanum triangulari folio, flore purpureo. ibid.
Chrysanthemum aizoooides Africanum triangulari folio minus, flore flavo. 165
Chrysanthemum arborescens Æthiopicum, foliis Populi albae. 155
Chrysanthemum Capitis Bonæ Spei repens flore aphylo, D. Syen. 156
Chrysanthemum conyzoides Æthiopicum, capitulo aphylo, foliis Majoranæ. 159
Chrysanthemum conyzoides Lusitanicum. 157
Chrysocome Æthiopica, Plantaginis folio. 143
Chrysocome Germanica, flore ignescente. 145
Chry-

INDEX.

- Chrysocome Germanica, flore sanguineo.* 145
Chrysocome peregrina major frutescens. ibid.
Chrysocome Syriaca, candidissimis floribus. 146
Chrysocome Syriaca, flore atrorubente. ibid.
Colutea Æthiopica, flore purpureo. 70
Colutea humilis Syriaca, flore violaceo. 72
Coronopus ex libro Bodæi à Stapel. 80
Crista Pavonis flore aureo. 63
Crista Pavonis flore variegato. 61
Cupresso-pinulus, Capitis Bonæ Spei. 22

D.

- D***Aon Lacat Lacat Indorum, vide Trifolio affinis Indiæ Orient. Xanthii facie.*
Datura Indica foliis Malabathri. 119
Datura vera Indorum. ibid.
Dyahibala Cingalensium, vide Mimosa non spinosa major Zeylanica.

E.

- E***Pisanamunda.* 19
Equisetum junceum nigrinodum, Capitis Bonæ Spei. 176
Erica Coris folio hispido, Cerinthoides Africana. 25
Erigeron Zeilanicum, Lampsanæ foliis. 140
Eupatorium ericoides Capitis Bonæ Spei. ibid.
Eupatoria affinis planta Zeilanica, foliis Ulmi. 142

F.

- F***Illex Indica, Osmundæ facie, Bodæi à Stapel.* 58
Filix non ramosa Brasiliana, foliis Aspleni acutioribus. 187
Filix non ramosa Brasiliana, pinnulis cristatis. ibid.
Filix non ramosa, foliis integris non serratis, maxima, Indiæ Orientalis. 189
Filix non ramosa, foliis integris non serratis Zeilanica minor. 188
Filix

INDEX.

- Filix non ramosa, foliis integris serratis, Brasiliana.* 188
Filix non ramosa, foliis integris serratis, Capitis Bonæ Spei. ibid.
Filix non ramosa, foliis integris serratis Zeilanica. ibid.
Filix non ramosa Guyanensis, foliis Aspleni obtusioribus. 187
Filix non ramosa Zeilanica, foliis integris, Filici vulgari similis. 188
Filix scandens per pulchra Brasiliana. 185. *species alia.* 186.
Filix Zeilanica Lonchitidis facie. 189
Flos Clitoridis. 76
Fœnum græcum sylvestre polycration Creticum majus. 79
Fœnum græcum sylvestre polycration Hispanicum siliquis erectis. 79
Fœnum græc. sylvestre polycration minus Monspeliacū. ib.
Frutex Æthiopicus baccifer, foliis Myrtilli majoribus. 9
Frutex Æthiopicus baccifer, foliis Myrtilli minoribus. 10
Frutex Æthiopicus conifer, foliis Cneori, Salici æmulus major, 22. medius, 22. minor. 21
Frutex cineraceus muscosus, Capitis Bonæ Spei. 24
Frutex Indicus baccifer, Vitis Idææ secundæ Clusi foliis. 8
Frutex Pavoninus, vide Crista Pavonis.

G.

- Genista-spartium cœruleum Capitis Bonæ Spei.* 66
Genistella spinosa Africana, Laricis folio. 68
Geranium Æthiopicum Myrrhidis folio tertium, flore magno striato. 129
Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, Aquilegiæ foliis. 127
Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, foliis Myrrhidis angustioribus. ibid.
Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, foliis Myrrhidis latioribus. 126

Gla-

INDEX.

- Gladiolus Æthiopicus, flore coccineo, Cornuti.* 88
Gladiolus Æthiopicus minor, flore violaceo. ibid.
Gladiolus Africanus, radice tuberosâ Cepæ foliis. ibid.
Grana Tilli Officinarum, vide Pinei nuclei Malucani Acoſtæ.

H.

- H**Erba Casta Americana, foliolis Acaciæ latioribus,
 siliquis latis compressis majoribus. 46
Herba Casta Zeylanica, siliquis latis compressis minoribus. 47
Herba Viva, Acoſtæ. 54

J.

- J**acobæa Æthiopica Laricis folio. 136
Jacobæa Æthiopica Lavandulæ folio. ibid.
Jacobæa spicata Monomotapensis prima, 137 altera. 138
Jacobæa affinis Planta tuberosa, Capitis Bonæ Spei. 138

K.

- K**Auki Indorum, vide Arbor Kauki.

L.

- L**Adschini Brachmenibus, vide Herba Casta Zeylanica.
Laserpitium daucoides Prutenicum, viscoſo ſemine. 167
Leonurus Capitis Bonæ Spei. 171
Lion Arbor, vide Arbor camphorifera ex Borneo.
Lunaria racemosa minor, Adianti folio. 183
Lunaria racemosa minor, Matricariæ folio. 184
Lunaria racemosa minor, multifido folio, Casp. Bauhini. ib.

M-

- M**Egasac Syrorum, vide Poterium latifolium Asiaticum.
Mimosa non spinosa major Zeylanica. 51
Myrto-genista Capitis Bonæ Spei. 68

O.

- O**Rchis Anthropophora Oreades Lusitanica. 102
Orchis Apem referēs Lusitanica. 98 ejusq; varietas. 100

Cc *Orchis*

INDEX.

- Orchis Cercopithecum exprimens Lusitanica prima.* 97. altera. 98
Orchis Muscam majorem cœruleam repræsentans. 100
Orchis Myodes fusca, sive Scarabæum exprimens. 101
Orchis Myodes lutea Lusitanica. ibid.
Orchis radice repente, maculatis foliis. 102
Ornithogalo affinis radice tuberosâ, Cyclaminis folio Capitis Bonæ Spei. 93
Orobis Americanus luteus, siliquis incanis. 75
Oxyi affinis Planta bulbosa Africana, flore purpureo amplio. 102

P.

- P**inei nuclei Malucani, Acostæ. 119
Plantaginella aurea alopecuroïdes Brasiliana, foliis gramineis. 108
Planta leguminosa Æthiopica, foliis Risci. 69
Planta leguminosa Brasiliana Phaseoli facie, flore purpureo maximo. 78
Planta muscosa & plumosa Guyanensis perelegans major.
194. minor. ibid.
Plantæ novæ, à D. Hermans Anno 1672 in Promontorio Bonæ Spei detectæ. 177, 178.
Plantæ novissimæ, ad Excellentissimum D. Arnoldum Syen Anno 1676 ex Promontorio Bonæ Spei transmissæ. 180
Plantæ rarissimæ, à D. ten Rhyne Anno 1673 in Sinu Saldanha & Promontorio B. Spei observatæ. 178, 179
Plegmaria mirabilis Zeilanica, granulis orbicularibus.
180. trigonis granulis. 182
Polygala fruticescens Capitis Bonæ Spei. 107
Polypodium Indicum Scolopendriæ facie primum. 190
secundum. 191. secundi species altera. 191. tertium. ibid.
Poterium latifolium Asiaticum. 74
Pulsatilla flore obsoleto, caule nudo. 135
Pul.

INDEX.

Pulsatilla polyanthos Anemones folio, 132. alba. 133. rubra. 133. violacea. 132

R.

Rapuntium Æthiopicum cœruleo galeato flore, foliis Coronopi. 174. foliolis dentatis. 175. violaceo galeato flore, foliis Pinastri. 173

Rapuntio affinis lini facie, Capitis Bonæ Spei. 175

Ricinus Americanus, tenuiter diviso folio. 116

Ricinus minor Indicus, Solani foliis. 118

S.

Salvia arborescens major Africana, foliis Verbasci. 169

Salvia minor Æthiopica, foliis Chamælægni asperis. ib.

Salvia Syriaca, Cisti fæminæ foliis, acetabulis Molluccæ. 170

Sanamunda prima, Clusii. 19

Sanamunda tertia Clusii. ibid.

Sanamundæ tertiae Clusii affinis foliis Polii, Capitis Bonæ Spei. 18

Saxifraga angustifolia autumnalis, flore luteo guttato. 104

Saxifraga angustifolia autumnalis, flore luteo guttato, foliolis florum magis acuminatis. 106

Scolopendria Indiæ Orientalis, Musæ facie. 192

Selago Indiæ Orientalis, vide Plegmaria mirabilis Zeylanica.

Senecio viscosus Æthiopicus, flore purpureo. 139

Siliqua Arboris Guatapanæ. 56

Siliqua Fruticis, foliis Acaciæ, Mesopotamici. 55

Siliqua Nabathæa ibid.

Sisyrinchium candidissimis floribus, Capitis Bonæ Spei. 85

Sisyrinchium ex phœnicoe suaverubente flore Æthiopicum. 83. alterum. 84

Sisyrinchium ramosum Æthiopicum, foliis plicatis nervosis & incanis, radice tuberosâ phœnicioâ. 85.

Ta-

INDEX.

T.

*T*Apýracoaynana Brasiliensibus, vide *Cassia fistula Brasiliána*, flore incarnato.

Theè Sinensium.

III

Thymelæa Æthiopica, *Paserinæ foliis.*

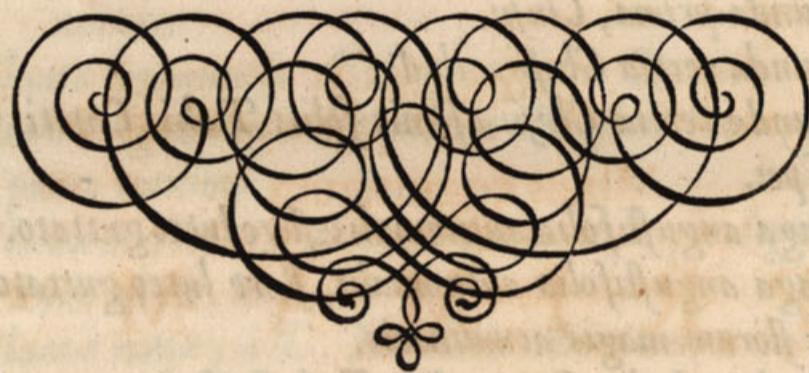
10

Totta Vaddi Malajis, vide *Herba Casta Zeylanica.*

Trifolium cochleatum spinosum Syriacū, *foliis laciniatis.* 81

Trifolio affinis Indiæ Orientalis Xanthii facie. 82

Tsia Japonensibus, vide *Theè.*

A P P E N D I X
ad
CENTURIAM
P L A N T A R U M
E X O T I C A R U M,

aliarumque

Minus cognitarum

P R I M A M

JACOBI BREYNII
GEDANENSIS.

APPENDIX

СЕНИТЯ
МУЯТИАЛЯ
МУЯДОЛА

МАМЯ

ЛАГОБИЯЕНИ
ДАДУСАДУС

A P P E N D I X
ad
CENTURIAM PLANTARUM EXOTICARUM
P R I M A M,

*Voniam Plantarum, in Centuriâ Primâ
jam descriptarum nonnullarum Fructus,
quarundam ramos resiccatos, vel imagines,
vel relationes à sèpè laudato Dn. Docto-
re ten RHYNE, cum jam esset Centuria
mea excusa, demum impetravi, hic, pro
Appendice, de iisdem sequentia referre placuit, indica-
tis capite & paginâ, quibus inseri debent.*

FRUCTUS ARBORIS
CAMPHORIFERÆ
JAPONICÆ.

*Ad Cap. VI. pag. 13. lineam 22. ante periodum, Et
tantum de Arbore Camphoriferâ
Japonicâ.*

DE Floribus extremitati ramulorum innascen-
tibus, nihil adhuc memoratu dignum percipi-
pere potui. His autem Fructus succedunt (quo-
rum copiam Dn. D. ten Rhyne mihi fecit:) odore quâ
folia fragrantiores, è calyculo oblongo, versùs
pediculum fastigiato, petiolum tenerum atq; par-
vum habente, emicantes, Juniperi baccarum &
facie & magnitudine; cortice pallido ut pluri-
mùm, in quibusdam nigro vel fusco & rugoso
constantes; sub quo Nucula orbicularis ex nigro
fusca, non valdè dura occultatur, intus coloris
nigri & splendens, Nucleum continens subalbi-

dum, bifidum & pinguem, saporis aromatici, & acrimoniam haud ingratam linguam titillantis.

*Ad ejusdem pagin. lineam 23. post paragraphum,
Et tantum de Arbore camphoriferâ
Japonicâ.*

EX quibus patet, rarissimam hanc Arborem, quam Domini D. ten Rhyne ope cognoscendā Europae primus obtuli, ad glandiferas vel si mavis bacciferas aromaticas, nucleus in binas partes sectum continentes pertinere, & Arbori canelliferae, vel Lauro veluti affinem proxime jungendam esse.

*AD FINEM EJUSDEM
Capitis.*

Tandem ad Arboris augendam camphoriferae Historiam, Excerpta sequentia de differentia Camphorae, ab Excellentissimo Domino D. ten Rhyne mihi ex Observationibus suis Japonicis, Physicis, humanissimè communicata, hic evocare in lucem intermittere nolui.

„ Camphora ex natali Solo in Japonensem, „ Borneensem, & Sumatrensem primariò dispescitur; una præstantior altera est: ita etiam ut „ in Japoniam ac Chinam totum Picol, id est Japonesis 125. lb. ibidem non pluris veneant, quam „ 1b. 1³₄ Borneensis vel Sumatranæ; idq; ob medicaminis energiam (quæ nos etiamnum latet) „ quæ in unam tantum prævalet alteri. Nostrates „ Belgæ & cæteri in Europam populi, Camphoram „ Japonensi tantum utuntur: quam perperam dicunt sterilitatem efficere; cum Camphoræ purificatores norim multos, qui uberi sobole fertilescunt;

scunt; eâdem tamen cum successu in linimentis, emplastris, fomentis &c. utuntur: necdum tamen rationem totam expiscari potui, cur tantò majoris Japones faciant alias Camphoræ species; retulerunt equidem mihi, se iisdem pro cardiaco uti, & collyriis, in oculorum inflammatione, commiscere; sed hoc ratiocinio, necdum me contentum agnosco, nec enim ita delirant nationes hæ, ut nummos frustra profundant. Japonenses suam ita parum aestimant, Camphoram, ut nisi Nostrates anno præcedenti tantam Camphoræ copiam requirant, illi nihil præparent: Præparant autem coctione & combustione ex Camphoræ arboris ligno disscisso, quod uberrimè in regione *Satsumā* provenit: illi cistas & scrinia potius inde fabricant, quam pro Medicinâ usurpant, adeò ut hinc Zelandorum prævaricatio patescat; ad quos, cùm in probam pretiosissima ex Insulâ *Borneo*, Camphora mitteretur, remittebant in Indias, eandem Japonensi postponentes, quia impior erat; sed etiamsi nos eandem figuram, colorem ac pondus Japonensi conciliemus, statim dicent Aromatarii & Medici apud eosdem, non esse legitimam: quippe si 100. lb. utriusque Camphoræ aperto aëri exponantur, intra sexen-nium & antè, Japoniaca tota in auras dissipabitur, ubi Borneensis vix 6. lb. perdet; attamen Japonensis Camphoræ folia sat gratum & efficiacem odorem spargunt fricta, sed nimis volatilis est illa vis, & gummi in iis arboribus exiguum respectu Borneensis; Sumatrensis tamen, cæteris præstantior est, & nî fallor, uti & Borneensis

neensis certo anni tempore ex opimis; ut gum-,
mi solent, exstillat arboribus & ab incolis ex in-,
testino arboris susurro percipitur, quando e-,
gressui propinqua sit.

DE CUPRESSO-PINULO.

Ad finem capitinis X.

Arbusculæ hujus perraræ vel potius Fruti-
cis, *Ramulum* Anno 1675. *Dominus Doctor*
ten Rhyne depictum, & anno tandem præterito
siccum, nomine *Ericæ noduligeræ capitulis hirtis*
ex purpureo fusti coloris, nobis transmisit. *Hic* af-
finitatem cum Scabiosis quandam prætendere vi-
detur. Namq; Strobilorum inter squamulas *Pe-*
ricarpia lanuginosa & dura occultantur, Scabio-
sæ arborescentis *Creticæ* haud imparia, conca-
va intus, Semenq; oblongum in cludentia, in su-
periore autem parte, calicis loco membranacei, fo-
liolis coronata quinq; crassis ac lanuginosis, quo-
rum in medio *Flosculus* quinis foliolis constructus,
Globulariæ luteæ montanæ *Columnæ* accedens;
quem (etsi ad flavedinem inclinat siccus) pur-
purei coloris existimo, cùm ejusdem etiam colo-
ris mentionem in Plantæ hujus nomine *Dominus*
ten Rhyne faciat.

DE COLUTEA AFRI- CANA, FLORE PURPUREO.

Ad Cap. XXIX, pag. 72. post lineam XI.

EX *Ramo* inter Plantas à *Cl. D. Doct. ten Rhyne*
juxta Promontorium Bonæ Spei collectas pa-
tet, Coluteam hanc elegantissimam, Fruticem
natali

natali in loco esse lignosum. *Ramus* enim memoratus, cubitalem circiter longitudinem, & dorsi minoris fermè crassitatem contingens, rectus, durus, rigidus, firmus atque valde ramosus est; in cæteris *Coluteæ Africanæ* in horto D. Caroli Chivry p. m. enatæ persimilis, excepto sapore qui amarus absque ullâ dulcedine.

DE ABSINTHIO TENUI- FOLIO ODORATISSIMO MONOMOTAPENSI.

Ad calcem Cap. LXXXIII.

SI cui non placet, quòd *Absinthium Monomotapense* à nobis hic positum, illudq; *Pappescentes* inter habere desiderat, post *Chrysocomen* collocet.

DE EQUISETO JUNCEO NIGRINODO, CAPITIS BONÆ SPEI.

Ad Cap. XCI. pag. 177. post periodum: An Arundinis gramineæ aculeatae Alpini genus?

Equiseti hujus, Ramum quoque ab Eruditissimo Botanico Domino D. ten Rhyne obtinuimus. *Is* obscurius virescens est, guttulis nullis intertinctus, & nihil penè ad spadiceum tendens: cuius in ramulorum minorum uno, *Congeries squamularum* quædam nigerrimarum, in modum *Funci foliacei* capsulis triangulis (à Johanne Bauhino descripti) fermè utricularum, se præbet. *Quæ*, nisi abortus,

VI APPEND. CENT. PRIM.

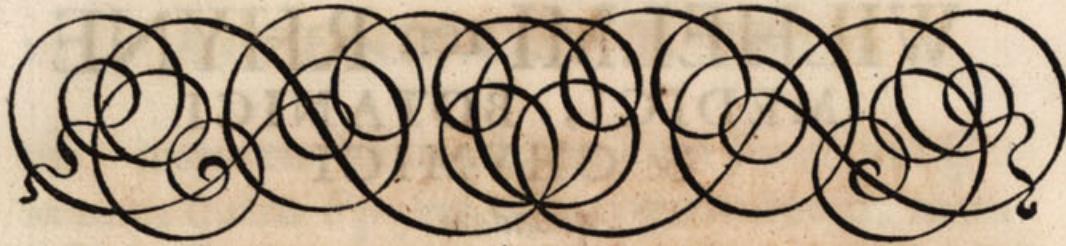
tus, majorem hujus plantæ cum *Funcis* vel *Graminibus*, quām *Equiseto* esse cognationem, manifestè indicat.

DE PLEGMARIA ADMIRABILI ZEILANICA.

Ad finem Capitis XCII.

TAmetsi *Selagini Indiæ Orientalis* meæ, *Plegmaria* nomen plegmatum propter formam, & *Zeilanicae*, ob Insulam, unde ad ILLUSTRISSIMUM MÆCENATEM in Europam primùm allata, tribuere decrevi : tamen prætermittere non possum, quin hic referam, literis XXII. Januarii Anno M.DC. LXXVII. à nativitate Redemptoris nostri ad ILLUSTRIS SIMUM DOMINUM, DN. HIERONYMUM à BEVERNINGK, ac *Excellentissimum Dominum Syen*, à *Nobilissimo Domino Hermans Naturæ scrutatore diligentissimo ex Zeilan Insulâ datis, memorari*; *Plegmariam* meam nondum à se in *Zeilan* Insulâ repertam; sed non procul à *Cochin*, ubi linguâ *Sancritanensi* (eruditis tantùm in *Malabar* frequentatâ) *Patfin Cherra Tadha* vocatur, provenire & perraram æstimari. Verum enim verò *Plegmaria* quā descripta, in *Zeilan* Insulâ (ut suo jam notatum loco:) collecta, postmodùm ab aliis Rei Herbariæ haud imperitis etiam (quamvis rarissimè) observata est.

WILHELMI ten RHYNE
MEDICI, BOTANICI
& CHYMICI
quondam
MAGNI IMPERATORIS JAPONIÆ,
nunc vero
MEDICINÆ & ANATOMIÆ
PROFESSORIS
in
BATAVIA Emporio Indiæ Orientalis
celeberrimo
EXCERPTA
ex
OBSERVATIONIBUS SUIS
JAPONICIS PHYSICIS &c.
de
FRUTICE THEE.
Cui accedit
FASCICULUS
RARIORUM
PLANTARUM
ab eodem
D. D. ten RHYNE
In
Promontorio Bonæ Spei & Saldanhā Sinu
Anno M DC LXXIII. collectarum
atq; demum
ex Indiâ Anno M DC LXXVII. in Europam
ad
JACOBUM BREYNIUM,
GEDANENSEM
transmissarum.

JACOBUS BREYNIUS
GEDANENSIS
AD LECTOREM.

CUM Centuria Prima Plantarum Exoticarum ad-
ditis Iconibus, jam ante trimestre, typis im-
pressa, ob defectum tamen Privilegiorum, sive
ullo hactenus fructu esset detenta: interea tem-
poris, literæ Excellentissimi Domini Wilhelmi ten Rhy-
ne multò jucundissimæ ex Bataviâ, Emporio Indiæ
Orientalis celeberrimo (in quam præterito anno ex
Japoniâ Insulâ redux, feliciter devenit:) non sive
ingenti meâ delectatione & gaudio mihi sunt
reditæ: quibus simul præter Plantas Exoticas
resiccatas, Excerpta quoque nonnulla ex Observa-
tionibus suis Japonicis, Physicis, de Frutice perquam
celebri Thee, ceu summa erga me benevolentia
testimonia, humanissime offerre placuit. Hinc
mihi ea non soli servanda suppressendaque; ve-
rūm Tecum quoque Lector Amice, hic communi-
canda statui, quò non modò iisdem uti; sed col-
ligere pariter queas, quæ à Nobilissimo horum
Communicatore Tibi adhuc sint expectanda. Vale.
Gedani Anno M. DC. LXXIX. die V. Men-
sis Februarii.

EX

EXCEPPTA

Ex

Observationibus Japonicis, Physicis, &c.

WILHELMI ten RHYNE,

De

FRUTICE THEE.

Emen fruticis *Thee* circa mensem Februarium terræ (nì nimio indu-
rata gelu vel nive altius tecta sit) mandant Japones sequenti metho-
do; In terrâ bonâ, dulci, non sal-
sa, neq; limosâ neque arenosâ ni-
mis, sed temperatâ, rotundam ad octo aut pau-
lò minùs pollicum latitudinem scrobem effodi-
unt, cui 40. à 50. seminales folliculos confer-
tim injiciunt, exinde scrobem operientes, can-
demq; inhorrescente brumâ, stramineis storeis
tegentes. Hæc autem 40. à 50. seminalia capi-
tula communiter in 6. 8. 10. à 14. quandoq; plu-
res, quandoque pauciores, frutices propullulant,
quos naturæ suoque ingenio relinqvunt agrico-
læ, nullo secùs culturæ adhibito artificio, (hic
enim de vulgari hujus fruticis plantatione ser-
mo est) nisi quòd plerique infelix lolium & in-
utiles herbas evellant circa stirpes; quæ quòd in
spissius glomeramen altioremque apicem (rariùs
tamen supra 4. à 5. pedes) exsurgunt, eò melio-
res judicantur, mollieribus utpotè magis beni-
gnis foliis, quæ rarenter intra primum trienni-
um decerpunt Japones; decerpunt autem ple-
rumque mense suo tertio, qui ordinariò juxta

Plantatio.

Collectio.

nostrum Aprilem est, nonnunquam adusque medium Maji procurrit (differentiae autem ratio ab intercalari anno, quovis triennio hic recurrente, tredecimque mensibus indiscriminatim, ad institutum Pontificis Maximi *Dairi*, metito provenit; ut alibi latius) quando matres cum suis infantibus & ancillis foliola haec calathis colligunt: Hi quippe frutices sub initium veris recentes ramulos novellaque folia emittunt; illa autem novitia (subflavescente suo virore & parvitate à veteribus foliis facillimè distinguenda) cùm parùm adoleverint siccà tempestate, quācunque diei horā, tūm autem in primis intensiore solis æstu, avellunt, avulsa circa vesperam portant domum, quandoque sibi eadem præparantes, quandoque aliis, qui eapropter datâ operâ eò concedunt, vendunt. Coemptores autem illi singula folia fusæ ex ferro patellæ Sinicæ, nitidæ, candenti atque obliquè collocatae (ne manus comburant) injectant, eademque manibus assiduò convertunt, usquedum flaccescerint, mundis tunc storeis papyrove imponenda ac perflanda flabello, ut frigescant, hinc in planis, ex a rundine Indicâ confectis, coribus conteruntur, donec compactè crispentur: hinc iterum in purâ & modicè candefactâ patellâ, uti anteâ, manibus continuò versantur reversanturque, donec mediocriter induruerint: Exinde patellæ exempta flabroque frigefacta folia in tertiam ac quartam patellis, per gradus minus calefactis, revolvunt, ut majorē siccitatē duritiemque contrahant: Tandem ollis intrinsecè vitreatis benè clausa servant, & in urbes pagosve venalia transferunt: Postquam